

Kide

Lapin
yliopiston
yhteisölehti
2 • 2010

unheilun vastavirrassa

Kide

Lapin
yliopiston
yhteisölehti
2 • 2010

8

Juostaan Suomi pois maailmankartalta

Laura Junka

14

Voimaa ja elämyksiä luonnosta

Johanna Sarriola

22

Turisti tuotekehittäjänä

Tuija Kauppinen

- 13 Urheilija, luonto ja laki, **Heikki Halila**
- 18 Joogakesä Ruandassa, **Hanna Kuosmanen**
- 24 66. asteen yhteyksiä, **Sari Väyrynen**
- 26 Tarvekalujen taitajat, **Olli Tiuraniemi**
- 28 Uudistettu vuosipäiväjuhla
korosti yhteisöllisyyttä

Irene Kangasniemi pohtii Lapin rummun tarinaa Lapin yliopiston TarinaMesta-koulutuksessa. S. 26–27.

“

*Urheillessa pitää olla veripaska
virsussa eikä virne suupielessä!
Urheilu urheiluna ja tupperwarekutsut
tupperwarekutsuina!*

4	Pohjoisen puolesta
7	Pääkirjoitus , Soile Veijola
17	Yleisön osasto , Atso Koistinen
20	Tuokio , Soile Veijola
30	Siula , Kari Immonen
31	Kotisivu , Gabriel Chavez
30	Alumnin uraikkuna , Annaleena Mäkilä
33	Väitökset
35	Opin polulla
36	Lyhyesti
38	Julkaisut
40	Eskon puumerkki , Kalle Lampela
46	Hiutaleita , Toivo Salonen

Huhtikuu/2010

Kevään teemanumerossa pohditaan urheilua yhteiskunnallisenä ilmiönä. Urheilu ei ole ympäröivästä yhteiskunnasta erillinen saareke, vaan elää tiiviisti osana sen vallitsevia valtarakenteita ja kamppailuja. Mitä urheilun trendit kertovat ajastamme? Mitä ovat ne urheilussa ja liikunnassa piilevät voimavarat, jotka uivat vallitsevaa yhteiskuntajärjestystä vastaan? Voiko urheilussa ajatella toisin?

Kannen kuva: Joonas Martikainen

TOIMITUS

Päätoimittaja

Olli Tiuraniemi
puh. 0400 695 418
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Teeman toimitussihteeri

Laura Junka
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Toimittaja

Sari Väyrynen
puh. 040 571 1960
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Ulkoasu ja taitto

Niina Huuskonen
puh. 040 740 2237
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Valokuvat

Arto Liiti
puh. 040 729 7367
etunimi.sukunimi@leuku.fi

Avustajat

Johanna Sarriola
Tuija Kauppinen

Lehti ottaa sitoumukset vastaan aineistoja mutta pidättää oikeuden muokata niitä.

JULKAISIJA

Lapin yliopisto/Viestintä
PL 122, 96101 ROVANIEMI
tiedotus@ulapland.fi

ILMOITUSVARAUKSET

Tarja Helala
puh. 040 528 6083
etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Mediakortti: www.ulapland.fi/kide

OSOITTEENMUUTOKSET

tiedotus@ulapland.fi

Seuraava Lapin yliopiston Kide ilmestyy toukokuussa 2010.

Painos: 4000 kpl
Painopaikka: Oy Sevenprint Ltd,
Rovaniemi 2010

ISSN 0787-0965

www.ulapland.fi/kide

LL Rubber Grotesque

Pohjoisen puolesta -palstalla esitellään ajankohtaisia pohjoisia asioita, ilmiöitä ja ihmisiä. Ehdotuksia aiheista Olli Tiuraniemelle: etunimi.sukunimi@ulapland.fi

Harry Potter ja mainio fontti

Taiteiden tiedekunnan jatko-opiskelija ja tuntiopettaja *Markus Schröppelin* suunnittelema LL Rubber Grotesque -fontti on tehnyt uuden aluevaltauksen Harry Potter -elokuviin ja -tuotteisiin.

Fontti nähtiin ensimmäistä kertaa Harry Pottereissa vuonna 2007 ensi-iltansa saaneessa Harry Potter ja Feeniksin kiltä -elokuvassa, jossa se esiintyi velhojen Daily Prophet -lehden otsikoissa. Sen jälkeen yhteys on tiivistynyt edelleen: fonttia on käytetty viime vuonna valmistuneessa Harry Potter ja puoliverinen prinssi -elokuvassa etsintäkuulutussilmoituksissa sekä elokuvan oheistuotteissa, kuten t-paidoissa ja uusissa iPhone- ja iPod-sovelluksissa. Jatkossa fonttia käytetään samantyyppisissä yhteyksissä.

Schröppel suunnitteli LL Rubber Grotesque -fontin vuonna 1997 ja on sen jälkeen uudistanut sitä kolme kertaa vuosina 2004–2009. Fontin taustalla on vanha kirjasin, jota käytettiin käsinladonnan ja kohopainotekniikan aikakaudella. Schröppel digitalisoi fontin pitkän ja tarkkuutta vaativan työprosessin kautta: fontissa on esimerkiksi otettu huomioon kohopainotekniikassa painojälkeen jääneet epätarkkuudet ja muotoiltu ne fonttiin mahdollisimman autenttisen näköisinä.

Aiemmin fonttia on käytetty mm. erilaisen kampanjoiden ja tapahtumien julisteissa ja muissa tuotteissa sekä levyjen ja kirjojen kansissa.

Sari Väyrynen

”

Asenne esiin

Lapin yliopisto ja Amnesty Suomen osasto toteuttivat alkuvuodesta kyselytutkimuksen suomalaisten mielipiteistä ja asenteista raiskauksia kohtaan. Kyselyssä tiedusteltiin myös näkemyksiä oikeuslaitoksen toiminnasta.

Mielipidekyselyn mukaan suomalaiset olettavat poliisille tehtyjen raiskausilmoitusten johtavan useammin oikeustoimiin, kuin mitä tosiasiallisesti tapahtuu. Vastaajat arvioivat, että yli kolmannes (35 %) poliisin tietoon tulleista raiskaustapauksista johtaa tuomioon. Kuitenkin Amnesty kansainvälisen raportin mukaan Suomessa vain noin 13 prosenttia poliisille ilmoitetuista raiskauksista johtaa epäillyn syyksi luettavaan tuomioon.

Vastaajista 60 prosenttia sanoo luottamuksensa oikeuslaitoksen kykyyn kohdella raiskauksen uhreja oikeudenmukaisesti olevan vähäinen tai olematon. Sukupuoli erottelee vastauksia: selkeä enemmistö (65 %) naisista kuvaa luottamustaan oikeuslaitosta kohtaan vähäiseksi tai kokonaan puuttuvaksi.

Amnesty International ryhtyy kampanjoimaan sen puolesta, että Suomen rikoslainsäädäntö vastaisi paremmin kansainvälisiä ihmisoikeusnormeja.

Mielipidekysely toteutettiin tammikuussa yhdeksällä eri paikakunnalla Suomessa. Haastatteluun osallistui yhteensä 1 634 ihmistä.

www.amnesty.fi

Muotoilun pro+moottori

Jo ensimmäisessä kesätyöpaikassaan, varsinaissuomalaisen Hii-den kylän osuuskaupassa, *Päivi Tahkokallio* näki suomalaisen designin rikkaudet.

– Huippumuotoilua, kuten Arabian astioita ja litalan lasituotteita, myytiin sokerin ja jauhojen rinnalla. Edelleenkin Suomi-design näkyy arjessa ja parantaa sen laatua, Tahkokallio iloitsee.

Lopullisesti muotoilu vei naisen taidehistorian opintojen ja muotoilutoimittajan työn myötä. Erilaisissa alan kehittämistehävissä vierähti liki parikymmentä vuotta Taideteollisessa korkeakoulussa. Kunnes viisikymmenvuotispäivänsä kunniaksi Tahkokallio päätti toteuttaa unelmansa. Tuloksena oli muotoilupalveluihin keskittynyt yritys, Tahkokallio Design+. Kun aviomies kutsuttiin vielä Lapin Kansan päätoimittajaksi reilu vuosi sitten, oli Lappi saanut muotoilulleen energisen edistäjän.

Lyhyessä ajassa Tahkokallio on ennättänyt tuottaa kaksi tapahtumantäyteistä designviikkoa Rovaniemelle sekä valmistella yhdessä yliopiston taiteiden tiedekunnan kanssa Lapille omaa muotoiluohjelmaa. Tahkokallion mukaan Lappi on tulvillaan mielenkiintoista muotoilua.

– Mutta se tuntuu olevan maailman tarkimmin varjeltu salaisuus! Profiili saataisiin nousuun tuomalla esiin kaikki, mitä Lapissa jo tehdään, Tahkokallio kannustaa.

Loistavaa muotoilua löytyy Tahkokallion mielestä esimerkiksi rovaniemeläisestä retrohenkisestä Kahvila Kauppayhtiöstä, jossa kaikki on kaupan. Samalla se on esimerkki uudenlaisesta ajattelusta, johon pohjoisessa kannattaisi panostaa.

– Muotoilu on laajentunut konkreettisista tuotteista palveluihin ja strategioihin. Lappi voisi olla edelläkävijä, ikään kuin laboratorio, jossa yritykset ja etenkin julkinen sektori testaisivat palvelumuotoilua tavoitteenaan entistä toimivammat ja kustannustehokkaat palvelut. Ja vielä siten, että suomalaisen muotoilun vahva perintö ja kansansuosio säilyvät.

Rovaniemi Design Week 19.–25.4.2010 | www.rovaniemidesignweek.fi

Sari Väyrynen

EU:n arktinen informaatiokeskus

Suunnitelma EU:n arktisen informaatiokeskuksen perustamisesta Lapin yliopiston Arktisen keskuksen yhteyteen on saanut viime viikkoina vahvaa tukea niin Euroopan parlamentissa kuin Saariselälle maaliskuussa kokoontuneelta EU-ulkoministereiden ryhmältä.

Parlamentin keskustelussa 10. maaliskuuta useat suomalaiset europarlamentaarikot antoivat suoran tuensa EU:n kaavaileman informaatiokeskuksen sijoittamiseksi Rovaniemelle. Parlamentin keskustelua seurasi ulkopolitiikan korkea edustaja *Catherine Ashton*, joka loppukommenteissaan mainitsi myös Rovaniemen myönteiseen sävyyn.

Sunnuntaina 14. maaliskuuta Ashton otti Saariselällä jo suoraan kantaa asiaan. Hän sanoi suhtautuvansa erittäin myönteisesti keskuksen sijoittamiseen Rovaniemelle. Ministerikokouksessa asian otti esiin Suomen ulkoministeri *Alexander Stubb*, joka vakuutti Suomen jatkavan lobbaamista Rovaniemen hyväksi.

Arktisen keskuksen johtaja *Paula Kankaanpää* teki asiasta aloitteen Arktisen keskuksen 20-vuotisjuhlassa 29.9.2009. Tromssassa tammikuussa 2010 pidetyn alustavan keskustelun jälkeen Arktinen keskus johtaa valmistelutyötä ja on laatinut mallin, jossa Euroopan arktinen informaatiokeskus toteutettaisiin Arktisen keskuksen koordinoimana tutkimuslaitosten verkostona.

Päätöksen EU:n arktisen informaatiokeskuksen perustamisesta, sijoittamisesta ja tehtävistä tekee EU:n komissio. Mahdollisen päätöksen aikataulu ei vielä ole ollut esillä, eikä päätöstä todennäköisesti ole odotettavissa ainakaan lähiaikoina.

Markku Heikkilä

Valokuva: J. Jokimäki

Kaupunkilaistuvatko laulujoutsenet?

Yhteistyöverkosto Rovaniemen lintutietojen kokoamiseksi

Rovaniemelle luodaan kaupunkilaisten, lintuharrastajien sekä ympäristötietoa käyttävien organisaatioiden yhteistyöverkosto lintutietojen kokoamisen ja käytön tehostamiseksi. Kaupungin maankäytön suunnitelmaan, ympäristön tilan seurantaan sekä alueiden käyttöön ja suojeluun tarvitaan tietoa linnustollisesti arvokkaista alueista sekä uhanalaisten ja EU:n lintudirektiivilajien esiintymisestä.

Rovaniemen kaupunkilintuatlas -hankkeessa edistetään kansalais- ja harrastajatietojen käyttöä ympäristön tilan arvioinnissa ja seurannassa. Lisäksi siinä pyritään luomaan edellytyksiä kesämatkailutuotteiden monipuolistamiseen lintuharrastajien ja tutkijoiden sekä matkailuyrittäjien välisellä yhteistyöllä. Hankkeessa kartoitetaan myös Rovaniemen pesimälinnuston nykytila sekä arvioidaan linnustossa tapahtuneita muutoksia ja niiden syitä.

Kenttätöitä käynnistyvät kevään 2010 kuluessa, ja hanke päättyy ensi vuoden lopussa. Hankkeen yhteistyötahoja ovat ELY-keskus, EU, Lapin Lintutieteellinen Yhdistys, Lapin maakuntamuseon luonnontieteen yksikkö, Helsingin yliopiston luonnontieteellinen keskusmuseo sekä BirdLife Suomi.

Rovaniemen kaupunkilintuatlas -projektin toteutuksesta vastaavat Arktisen keskuksen luontoselvitys- ja YVA-palveluiden tutkijat. Projekti-päällikkönä toimii erikoistutkija *Jukka Jokimäki* ja projektitutkijana *Marja-Liisa Kisanlahti*.

Matkalla uuteen liikuntakulttuuriin?

Matkailusta ja urheilusta on tullut maailmanlaajuisia vapaa-ajan teollisuutta. Niiden yhteisistä piirteistä kertoo *Hanna Vehmas* tuoreessa liikuntamatkailua käsittelevässä väitöskirjassaan.

Sekä urheilua että matkailua on yhtäältä ylistetty maailmanrauhan ja kansojen välisen yhteisymmärryksen lähteenä ja toisaalta käytetty hyväksi kansallisvaltioiden rakentamisessa. Molemmat tarjoavat ihmisille mahdollisuuksia kulttuuriseen erottautumiseen ja elämäntapavalintoihin. Niihin liittyy vapaaehtoistyötä, harrastamista ja alakulttuureja. Parhaimmillaan ne säilyttävät, entisöivät ja luovat paikallista kulttuuria.

Kumpikin on nykyään viihdeteollisuutta, joka vetää puoleensa sijoittajia ja kuluttajia. Asiakastytyväisyysmittarit, oheistuotteet ja alkoholi liittyvät saumattomasti matkailu- ja liikuntatapahtumiin. Kisaturismia on vaikea kuvitella ilman olutelttoja. Luontoretkelekin kuuluu ottaa mukaan ”lasikaulainen pyy”.

Tutkimus rakentuu molemmissa aihepiirissä eikä teorian ympärille ja painottaa liiketoimintaa kulttuuristen merkitysten ja ympäristövaikutusten kustannuksella. Malliliikkujana on terve ja varakas valkoinen mies, jolla on kykenevä ruumis. Mallitapahtuma on kansainvälinen tuotemerkkien ja imagojen kavalkadi.

Kumpikin edellyttää erityisrakentamista: halleja ja hotelleja, teitä ja parkkipaikkoja. Sekä urheilu- että matkailuteollisuus ovat pahimmillaan maisemansyöjiä, tilan kolonialisoinnin moottoreita, totesi *Henning Eichberg* jo vuonna 1987 suomennetussa kirjassaan *Liikuntaa harjoittavat ruumiit*.

Taloudellinen hyöty ja ympäristövaikutukset (liikenne, jätteet, energiankulutus) tapaavat jakautua epätasaisesti alueille, joilla urheillaan ja matkailaan; suuret urheilutapahtumat ja suosittu turistikohteet vetävät puoleensa terroristeja, taskuvarkaita ja järjestäytyntä rikollisuutta, muistuttaa puolestaan Vehmas.

Tuntemamme matkailu ja urheilu ovat kuitenkin historiallisten kamppailujen tulosta, eivät universaaleja ja annettuja. On mahdollista luoda uuden ajan liikunta- ja matkailukulttuureita.

Sellaiseksi en lue golfurismia. Maailman 60 miljoonaa (varakasta) golfinpelaajaa kerää toki median ja investoijien huomion, mutta yksipuolistaa samalla matkakohteita. Golfkenttien ylläpito on kaukana ekologisesta ja monimuotoisesta liikuntakulttuurista.

Viiden tähden vapaa-aika merkitsee lasten eristämistä omiin reservaatteihinsa, kouluun ja liikuntaharrastuksiin sillä aikaa, kun vanhemmat viettävät kauneimmat kesä-

päivät muiden tärkeiden aikuisten kanssa golfkentillä tai Lapin hiihtokeskuksissa. Arjesa äidit ja isät käyvät uusintamassa työvoimaansa eri liikuntavuoroilla. Naiset kun eivät pelaa, eivätkä miehet tanssi.

Toivon Lapin liikunta- ja matkailuihmisten kamppaillevan sellaisen liiketoiminnan puolesta, jossa sukupolvet ja sukupuolet kohtaavat ja jossa taidoiltaan ja voimiltaan erilaiset matkailijat ovat osa kulttuuria, joka liikkuu – mutta ei enää nopeammin, suuremmin ja rahakkaammin vaan kohti iloa, yhteisöllisyyttä ja uusien taitojen oppimista.

Oman visioni, joka teki minusta alun perin liikunnan tutkijan, olen tosin jo joutunut hautaamaan. Utopiani naisten ja miesten yhdessä luomasta sekapelistä ”hikisten ja epäkohteliaiden ruumiiden epäsymmetrisenä yhteentörmäyksenä” (Sekapelin metaforat, *Urheilukirja*) ei ole toteutunut miesvoittoisella sähkövuorollamme. Siellä on kunniakkaampaa laukoa sadan kilometrin tuntivauhdilla pallo päin vastustajaa – päin naista – kuin pitää huoli siitä, ettei oma voima vahingoita kanssapelaajaa. Onnistuminen on oma suoritus eikä yhteinen luomus.

Yliopiston suhteen tuntuu toisinaan samalta. Istutaan vierekkäisissä huoneissa ja pelataan Kota-pisteillä pudotuspeliä, jossa kukaan ei kohtaa eikä virkistyy. Rovaniemikään ei saa tehtyä päätöstä kaupunkipuistosta, joka vetäisi ihmiset sohvalta ulkoilemaan ja harrastamaan rentouttavaa seurallisuutta joki- ja vaaramaisemissa.

Se, miten liikun, kertoo, miten olen. Se, miten liikumme yhdessä, kertoo, miten olemme yhdessä: pariskuntina, perheinä ja yhteisinä.

Valokuva: Mika Kylänen

Kilpaurheilu käy käsi kädessä
yhteiskunnan kovien arvojen
kanssa. Voiko urheilusta
ja liikunnasta löytää myös
sellaisia voimavaroja, jotka uivat
vallitsevaa järjestystä vastaan?

Laura Junka

Juostaan Suomi pois maailmankartalta

Missä ovat mitalit??? Onneksi Peetu sentään toi hopean, on edes yksi mitalli.

Näin alkaa keskustelu Kaksplus-vauvalehden nettisivulla. Toinen kirjoittaja jatkaa: *Onkohan se niin, että suomalaiset kun on kerran jääneet dopingista kiinni, niin ne on liian varovaisia, eikä uskalla mitään ottaa ja menestys sen mukaista...*

Paitsi huonosta mitalisaaaliista, reaktiot Vancouverin olympialaisiin kertovat aikamme urheilukäsityksestä ja sen taustalla vaikuttavista yhteiskunnallisista arvoista. Näkökulma on tuttu urheilun sosiologiaan erikoistuneelle tutkijalle ja toimittajalle *Esa Siroselle*, joka on painottanut toistuvasti, ettei urheilu ole muusta yhteiskunnasta erillinen saareke, vaan sitoutuu tiiviisti osaksi sen valtarakenteita ja kamppailuja.

Sirosen omat huomiot Vancouverin olympialaisista vahvistivat epäilyn siitä, että nykyistä urheilukäsitystämme leimaa vahva paluu 1930- ja 1950-luvuille ominaiseen nationalismihurmokseen.

– Urheilun kokemus sinänsä, rehti kilpailu ja urheilun kautta kerrottu tarina eivät ole tällä hetkellä keskeisiä. Niiden sijaan tuijotetaan suorituksia ja mitaleita, joiden määrällä lasketaan, onko kyseessä menestyvä kansakunta vai ei, Esa Sironen pohtii.

Uusliberaaleja urheilu-arvoja

Välillä urheilussa on ollut näkyvillä hyvinkin erilaisia tuulia.

– Aikoinaan jopa *Mauno Koivisto* esitti, että urheilukilpailuista pitäisi jättää valtioliput kokonaan pois. Se, että urheilija edustaa kansakuntaa, ei ole aina ollut itsestään selvää. Kun amerikkalaisille urheilijoille, jotka ovat aina olleet aika

Nykyään urheilu on
pikemminkin epärehhtiä,
ja urheilijalle on hyvin
tärkeää hallita urheilun
niin sanottu harmaa alue.

yksilöllisiä, alettiin jossain vaiheessa lyödä lippua käteen, he näyttivät aika hölmistyneiltä, Sironen muistelee.

– Nykyään esimerkiksi hiihtäjät käyvät jo loppusuoralla itse hakemassa lipun sauvannokkaan, ja kaiken päätteeksi mitalisti kiertää palkintojenjakoalueen pari kolme kertaa lippuun kääriytyneenä.

Miten urheilun lisääntyvä nationalismi sitten sopii yhteen vallalla olevan ääri-individualismin ja uusliberalismin kanssa? Sironen myöntää, että näiden ideologioiden voisi luulla hylkivän toinen toisiaan. Käytännössä uusliberalismi ei kuitenkaan tunnu pärjäävän omillaan.

– Uusliberalismi korostaa tehokkuutta, saavutuksia ja kilpailua, ja tässä mielessä kilpaurheilu on sen puhdas ilmentymä. Uusliberalistinen maailmankuva on kuitenkin hyvin onntto. Se on hajottava tendenssi, joka vie tilaa vanhalta yhteisöllisyydeltä. Tässä mielessä voisi sanoa, että uusliberalismi kaappaa kansallisen yhteisön omaksi verhokseen, Sironen pohtii.

Vallitsevan urheilukäsityksen tuloskeskeisyys on johtanut myös siihen, että kilpaurheilijat ovat joutuneet luopumaan urheiluun liitetystä periaatteista ja rehdin pelin hengestä.

– Nykyään urheilu on pikemminkin epärehhtiä, ja urheilijalle on hyvin tärkeää hallita urheilun niin sanottu harmaa alue. Tälle alueelle sijoittuvat esimerkiksi ne lääketieteen keinot ja aineet, joita ei ole vielä

Akrobatiaa ja maailm

– Suomessa on paljon urheilujärjestöjä, jotka puhuvat, että lasten ja nuorten liikunnan tulee edetä lasten ehdoilla. Silti urheiluvalmennuksessa sovelletaan paljon herkemmin malleja aikuisten urheilusta kuin kouluissa, kiteyttää Lapin yliopiston erikoissuunnittelija *Mikko Pehkonen*.

Telinevoimistelijana urheilu-uransa luonut Pehkonen nostaa esimerkkinä esiin tilanteen, jossa valmentaja on huolissaan lapsen muista harrastuksista ja siitä, mitä ne antavat lajille.

– Keskeisimpänä kysymyksenä pitäisi kuitenkin olla, mitä annettavaa omalla lajilla on itse lapselle.

anrauhaa

Mikko Pehkonen kertoo, että koulun liikuntatunneilla kasvatuksellisille näkökulmille jää herkemmin tilaa. Yksi liikunnan keskeinen voimavara liittyy reilun pelin merkitykseen ja sen siirtämiseen muille elämäniloille.

– Nyky-yhteiskunta asettaa minän kaiken keskelle, mutta liikuntatunnit voi suunnitella sellaiseksi, että pelkkä minä ei pärjää, me pärjäämme. Pidän erityisesti luonto- ja seikkailuliikunnasta. Luonnossa kohtaa jotain itseään suurempaa, ja seikkailuliikunnassa keskeiseksi nousee luottamus toiseen, vaikka siinä on kysymys myös omien rajojen etsimisestä.

– Liikuntakasvatuksessa puhutaan usein kasvattamisesta liikuntaan. Yhtä hyvin voitaisiin puhua kasvattamisesta liikunnan avulla, Pehkonen toteaa.

Taipumatonta elämäniloa

Koululiikunnan ohella Mikko Pehkonen on soveltanut näkemyksiään voimisteluseura Taipumattomien valmentajana yhdessä vaimonsa *Kati Pehkosen* kanssa.

Yksi Pehkosten kasvateista on akrobatiaan erikoistunut sirkusohjaaja *Mette Ylikorva*. Hänelle Taipumattomat avasi tien omien vahvuuksien löytämiseen ja itseilmaisuu.

– Taipumattomat ei ollut ihan tavallinen voimisteluseura, Mette Ylikorva muistelee.

– Tosiasiassa siellä tehtiin kaikkea esittävään taiteeseen liittyvää. Teimme esityksiä, keikkailimme paljon ja osallistuimme erilaisiin taidetapahtumiin Italian aurinkofestivaaleja myöten.

Esiintymiset saivat Ylikorvan pysymään seuran mukana useita vuosia.

– Varsinaiset telinevoimistelukilpailut eivät kiinnostaneet minua tippaakaan. Kilpaileminen on pelottavaa, ja siinä on säädetty tosi tarkkaan, mitä saa tehdä ja mitä ei. Esiintymisissä sai tehdä miten halusi ja paljon mielenkiintoisemmalla ja minun mielestäni kauniimmalla tavalla, Ylikorva kertoo.

Lopulta Taipumattomien elämäniloinen asenne tuki Mette Ylikorvaa myös kokonaan omalle tielle lähtemisessä.

– Löysin sirkuksen telinevoimistelun kautta. Suuntauduin sirkukseen varsinaisesti vasta ammatinvalintavaiheessa, mutta tietämättäni olin harrastanut sitä jo todella kauan.

Mette Ylikorva kertoo, että sirkuksen erottaa urheilusta se, että se on esittävää taidetta. Esimerkiksi huipputaitoluistelijan on oltava karismaattinen ja esiintymiskykyinen, mutta lähtökohtana on aina se, että voittaa kilpailun. Esittävää taidetta katsotaan, ja sen tehtävänä on liikuttaa tunteita.

Vuosien saatossa Ylikorva on rakentanut vahvan identiteetin myös sirkuskasvattajana.

– Näkisin, että sirkuskasvatus on rauhankasvatusta. Sirkukseen liittyy vahva yhteisöllisyys, ihmisten parhaiden puolten esiin tuominen ja itsehillinnän ja kärsivällisyyden kehittäminen.

– Varsinkin yhteishengellä on suuri merkitys, se näkyy heti lavalla. Parhaissa esityksissä on aina jonkinlainen maailmanrauhan kokemus. Kuulostaa pöntöltä, mutta ihmisellä täytyy olla sellaisia kokemuksia, että yhdessä on mahdollista tehdä hyviä asioita, jotka tuottavat hyvää mieltä sekä itselle että muille, Mette Ylikorva maalaa.

– Esiintyminen sinänsä on tärkeää. Itsensä hyväksi kokeminen, itsensä hyväksyminen, se, että oppii nauttimaan taidoistaan ja hyväksymään myös epäonnistumisen. Kun oppii itse olemaan katsottavana, ymmärtää, miten suuria tunteita esiintymiseen liittyy, ja osaa katsoa myös muita eri tavalla. Sallivammin.

Uusien lajien harrastajat ovat kuin käenpoikasia olympialiikkeen sisällä.

kielletty. Kun urheilu samaan aikaan oikeuttaa itsensä eettisenä, terveenä ja rehtinä toimintana, nousee ongelmia, Esa Sironen toteaa.

Nyrkki pystyssä palkintopallille

Koska urheilu linkittyy tiiviisti vallitsevaan yhteiskuntajärjestykseen, se voidaan nähdä myös mahdollisen yhteiskuntakriittikin tilana.

Varsinaisen kilpaurheilun piirissä protestiliikkeitä ei Sironen mukaan ole kuitenkaan nähty, vaikka se onkin tarjonnut foorumin erilaisille mielenilmauksille. Esimerkkinä hän poimii vuoden 1968 kesäolympialaiset, joissa kaksi afroamerikkalaista mitalijuoksijaa, *Tommie Smith* ja *John Carlos*, esittivät olympiapallilla mustien panttereiden tervehdyksen Yhdysvaltojen kansallishymnin aikana. Juoksijat saivat elinikäisen porttikiellon olympialaisiin.

Laajemmassa mittakaavassa Sironen kiinnittäisi huomiota kulttuurisiin kampailuihin siitä, mihin urheilun painopistettä viedään.

– Esimerkiksi 1950-luvun Suomessa urheilu ilmensi elitististä kulttia vahvasta ja terveestä kansasta ja kaikenlainen liikunta-harrastus luettiin urheilun piiriin. 1960-luvulla pinnalle nousi ajatus liikunnasta tavallisen kansan omaan hyvinvointiin tähtäävänä toimintana ja varsinainen urheilun käsite kaventui merkitsemään etupäässä menestykseen tähtäävää, tuloskeskeistä toimintaa, Sironen kertoo.

1980-luvulla, jota Sironen pitää kriittisen ruumiinkulttuurin mielenkiintoisimpana ajanjaksona, liikunta ja urheilu alettiin nähdä keinona kehittää omaa kokemuksellista herkkyyttä ja identiteettiä. Tälle ajalle oli ominaista itämaisten liikuntamuotojen ja muiden uusien lajien saapuminen Suomeen. Nykyisellään ruumiinkulttuurin kenttä on pirstaleinen, ja Sironen hahmottaisi kaikki aiemmat urheilukäsitykset rinnakkain.

– Voidaan toki pohtia, mikä niistä on voimakkain. Kilpaillaanko, harrastetaanko

liikuntaa liikunnan vuoksi vai hakeudutaanko siihen identiteetin mukaan? Olympialaisia seuratessa näytti siltä, että viimeaikoina nimenomaan tämä kilpaurheilun suuntaus on elpynyt hyvin voimakkaasti, Sironen toteaa.

– *Tarja Halonenkin* esitti jo olympialaisten puolivälissä olevansa pettynyt Suomen mitalisaaliiseen. Tässä ollaan kaukana siitä ajatuksesta, että urheilijat mittelevät voimiaan leikinomaisesti ja että tärkeintä on hauska tunnelma.

Myös kriittiset äänet talvehtivat, odottavat kevättä.

– Vaikka joogat ja muut vaihtoehtoiset lajit ovat suosittuja, ilmapiiri ei ole sellainen, että niiden harrastaminen koskettaisi jotenkin olemisen ydintä ja tapaa olla olemassa. 1980-luvulla urheilun ja ruumiinkulttuurin yhteiskunnallisista ulottuvuuksista keskusteltiin paljon. Nyt samanlaista energiaa ei ole. Liikunnan avulla pyritään lähinnä selviämään arjen vaatimuksista ja paineista, Sironen toteaa.

– Talviolympialaisissa oli tosin jännä seurata, miten menestyjiä olivat juuri nämä Peetu Piiriset, lököpöksy-lumilautailija-hopperit, jotka eivät ole käyneet läpi urheilijan perinteistä ideologista koulua. Heillä ei ole juniorivalmennuksen kautta koodattua ajatusta siitä, että urheilija edustaa Suomea. Lähtökohtana on ollut tehdä kaveriporukan kanssa temppuja, pitää hauskaa ja pukeutua eri lailla.

– Tässä mielessä uusien lajien harrastajat ovat kuin käenpoikasia olympialiikkeen sisällä, Esa Sironen lisää.

– Tulevaisuudessa he voivat lähteä kahteen suuntaan. Joko lääketieteen ja välinekehittelyn tielle tai jatkaa kuten tähänkin asti, erikoisena joukkona, joka tuo omaa kulttuuria, hauskanpitoa ja sirkusta suoritusta- ja tuloskeskeisen kilpaurheilun keskelle. ●

URHEILIJA, LUONTO JA LAKI

Yhteiskunta oikeudellistuu ja urheilu sen mukana. Oikeusjärjestys tunkeutuu sellaisillekin kohdealueille, joilla se ei ole aikaisemmin vaikuttanut tai sen ei ole tiedetty tai havaittu vaikuttavan inhimilliseen toimintaan. Urheilun ammattimaistuminen ja kaupallistuminen ovat vääjäämättä johtaneet myös urheilun oikeudellistumiseen: urheilu ei voi olla sellainen saareke, jonka piirissä harjoitettuun liiketoimintaan ei sovelletaisi niitä oikeudellisia sääntöjä, joita yhteiskunnassa muuallakin sovelletaan.

Myös harrasteturheilun piirissä oikeudelliset säännöt ovat tulleet yhä tärkeämmiksi ja tiedostetummiksi. Tämä ilmenee hyvin urheilun oikeusturvalautakunnan toiminnassa. Tämän urheilun itsesääntelyyn perustuvan lainkäytön tukielimen ratkaisuksista enin osa koskee muuta kuin huippu-urheilua. Esillä ovat olleet muun muassa joukkuevalinnat, urheilijaan kohdistetut kurinpitotoimet sekä sarjapaikkaa ja edustus-oikeutta tietyssä joukkueessa koskevat kiistat.

Luonnollisuus ja tervehenkisyys olivat urheilun eettisenä perustana antiikin Kreikassa. Sen pohjalta 1800-luvun lopulla virinneessä urheilun organisoidussa kilpailutoiminnassa oli kaksi eettistä periaatetta: reilu peli eli fair play, jonka myötä jokaisella tuli olla samanlainen mahdollisuus voittaa kilpailu, sekä amatööri-ihanne. Urheileminen ei saanut olla ammatti, ja englantilainen herrasmiesurheilun periaate jopa kielsi harjoittelun. Terveellisiin elämäntapoihin liitetty urheilu piti silmämääränään yleistä tavoitetta ”korkealle kansan kunto”. Tämän opin esitaistelija oli Suomessa urheilufilosofi *Lauri Pihkala*.

Ihanteet eivät ole aina toteutuneet. Fair playn rinnalla on ollut alusta alkaen urheiluhuijaus. Nummisuutarin Eskossakin Mikko Vilkastus väitti, että Teemu oli voittanut Eskon painimittelössä kamppaamalla. Oikeudellistuneen urheilun kielelle käännettynä kyse oli siitä, painittiinko kreikkalais-roomalaisen vai vapaapainin säännöillä, kun mistään ei ollut sovittu. Lauri Pihkalakin puolestaan tuskaantui, kun suuri yleisö keskittyi seuraamaan urheilua harrastamatta sitä itse.

Nykyaikaisessa huippu- ja harrasteturheilussa on tunnettava toiminnan lääketieteelliset ja oikeudelliset reunaehdot. Harjoitella saa ammattimaisestikin, ja kemiallinen valmentautuminen on sallittua, kunhan ei käytetä kiellettyjä aineita ja menetelmiä. Urheilija ei voi vedota tietämättömyyteensä jäätyään kiinni dopingista tai muusta urheiluvilpistä. Huippu-urheilija joutuu ilmoittamaan olinpaikkatietonsa tavalla, jota ei voitaisi vaatia perusoi-

keuksien suojan vuoksi tavalliselta kansalaiselta. Urheilulajien säännöt ja urheilun kilpailusäännöt, joihin myös kurinpitosisäännöt sisältyvät, koskevat niihin sitoutettuja urheilijoita. Uutta on se, että urheilijan ei tarvitse olla mielivallan kohteena, vaan hänellä on oikeus päästä puoleuttomaan riidanratkaisuun kokiessaan tullessa kohdelluksi sääntöjenvastaisesti.

Heikki Halila

Kirjoittaja on Helsingin yliopiston urheilu-oikeuden professori, joka opettaa urheilu-oikeutta myös Lapin yliopistossa.

Johanna Sarriola

Voimaa ja elämyksiä

luonnonsta

Kaunis luonto, ympärillä tilaa hengittää sekä rauhaa ja hiljaisuutta. Ohessa monia aktiviteetteja, joiden parissa aika kuluu ja saa uusia elämyksiä. Tällaisena Lappi ja matkailukeskukset usein markkinoidaan. Luontoliikunta on keskeisessä asemassa Lapin matkailussa ja runsasluminen talvi on saanut yhä useammat nousemaan suksille ja suunnataamaan luontoon.

Pohjois-Lapin Matkailu -yhdistyksen vastaava toimitusjohtaja *Maaret Mattus* kertoo, että ennen maastohiihtoa pidettiin vanhanaikaisena, kun taas laskettelu oli imagoltaan nuorekkaampi ja trendikkäämpi.

– Viime aikoina tilanne on muuttunut ja nykyään ladulla näkee entistä enemmän myös nuorempaa väkeä, Mattus sanoo.

Saariselällä voi hiihdon lisäksi lasketella, ja lumikenkäily on suosittu talviaktiviteetti. Lisäksi läheisessä kansallispuistossa avautuvat monet mahdollisuudet luontoliikuntaan. Mattuksen mukaan kotimaiset matkailijat ovat omatoimisia ja he viihtyvät useimmiten rinteissä ja hiihtoladuilla. Ulkomaiset matkailijat sen sijaan kaipaavat opastettua toimintaa ja ohjelmapalveluita.

Maastohiihto nousussa

Suomen Ladun toiminnanjohtaja *Eki Karlsson* kertoo, että Lapin talvimatkailun suosio on suoraan verrannollinen Etelä-Suomen säihin. Jos etelässä on lunta, sitä ei vält-

Suomalaiset ovat tottuneet liikkumaan luonnossa. Lapin matkailukeskuksista osa on luontoliikkujien suosiossa ja kiistaa tulee siitä, millä ehdoilla keskuksia kehitetään.

tämättä haeta pohjoisesta. Lisäksi taloussuhdanteilla on oma merkityksensä.

Karlssonin mukaan luontoliikunnassa ollaan palaamassa takaisin kohti luonnon ihailua ja sieltä voimansaantia. Hyvänä esimerkkinä maastohiihdon uudesta noususta ovat Karlssonin mukaan laskettelukeskusten tarjoamat hiihtokurssit.

– Niille riittää kysyntää. Enää ei ajatella, että hiihtotaito tulee äidinmaidossa. Sitä voi opetella. Myös välineiden kehitys on madaltanut kynnystä lähteä ladulle.

Karlsson kertoo, että luontoliikunnan verkkaisten elementtien oheen on tullut lisäksi varsinkin nuorten suosimia extreme-lajeja. Telemark on kokenut uuden nousun. Myös purje- ja leijahiihto ovat kasvattaneet suosiotaan vuosi vuodelta. Hän iloitsee, että liikunta ei ole enää yhtä kilpailuorientoitunutta kuin menneinä vuosikymmeninä.

– Liikunnasta haetaan elämyksiä. Onneksi myös koulujen liikuntatunneilla on sijaa niille ja liikunnan ilolle.

Karlssonin mukaan Etelä-Suomen runsaslumisella talvella on vaikutuksia koko kansan hyvinvointiin.

– Kun oppii lumilajin perustaidot kotimaisemissa, helposti lähtee seuraavana vuonna lumen perässä Lappiin, mikäli kotiseudulla sitä ei ole. Näin harrastus jatkuu pidempään.

Metsähallituksen tutkimuksen mukaan retkeily kansallispuistoissa ja valtion retkeilyalueilla on kasvanut vuosittain kolmisen prosenttia. Ahtaasti kaupungeissa asuvat ihmiset kaipaavat luontoon ja haluavat tilaa hengittää.

Karlssonin mukaan ruska, kaamos ja kesäretkeily on ainakin ajatuksen tasolla tuotteistettu hyvin Lapin markkinoinnissa. Hän on vakuuttunut, että tulevaisuudessa kysyntää riittää opastetuille sienestys- ja marjastusretkille.

– Niihin voisi liittää kokkikoulun, jossa poimitut sienet vaikkapa säilötään tai niistä valmistetaan heti ruokaa. Jos tämä ei innosta suomalaisia, ulkomaisia matkailijoita kyllä.

Retkeilyreittien kunto, niiden hyvä merkintä ja ajantaisat kartat ovat luontoliikunnan perusedellytyksiä. Nykyään kännykät ja GPS-laitteet tuovat lisäturvaa, kunhan virtaa riittää.

– Hyvin merkityt reitit helpottavat harrastuksen aloittamista, ja erämaassa ne ovat välttämättömyys. Tässä riittää vielä korjattavaa eri paikoissa, Karlsson sanoo.

Suomen Latu kouluttaa reittiluokittelijoita. Idea on sama kuin laskettelurinteissä eli retkeilyreitit määritellään niiden vaativuuden mukaan. Näin aloittelijakin voi paremmin arvioida, mistä kannattaa lähteä liikkeelle. Koulutusta tarjotaan niin kunnille kuin matkailukeskuksillekin.

Pallaksen tulevaisuus puntarissa

Matkailukeskuksille on muovautunut oma profilinsa ja tietyt keskuksat ovat luontoliikkujien suosiossa. Toisiin

taas mennään ensisijaisesti juhlimaan. Pohjois-Suomessa oli yli 20 hiihtokeskusta, joten tarjontaa ja tekemistä luulisi riittävän moneen makuun.

Eki Karlsson kuitenkin pohtii, onko luontomatkailijoille siltikään tarpeeksi tarjontaa.

– Joka hotellissa ei tarvitse olla moottorikelkkoja eikä joka kylässä Alkoa. Lapin juttu on luonto, ja se pitäisi muistaa.

Pallas erottuu selvästi pohjoisen muista suurista hiihtokeskuksista, ja se tunnetaan luontoliikkujien mekkana. Pallastunturin seutu on ollut suosittu matkailualue 1930-luvulta lähtien, ja nykyään se on kävijämääriltään Suomen suosituin kansallispuisto.

Eduskunnassa on käsitellyssä Pallas-Yllästunturin kansallispuistoa koskeva lakimuutos. Esityksen mukaan nykyisen 130-paikkaisen hotellin tilalle voidaan rakentaa 320-paikkainen hotelli. Pallaksen hotellin laajennus on kirvoittanut värikkäitä mielipiteitä puolesta ja vastaan. Myös se, pitäisikö Pallaksen laskettelukeskusta laajentaa, herättää keskustelua.

Nyky aikaista aarteetsintää

Suomen Ladun tavoitteena on liikuttaa suomalaisia mahdollisimman usein. Eki Karlssonin mukaan geokätköily on loistava esimerkki uusista innovaatioista, jotka houkuttavat uusia harrastajia ulkoilemaan ja liikumaan.

Suomen Ladun Kiilopään tunturikeskukseen onkin rakennettu Aslakin taikametsä. Siellä geokätköilyyn pääsee tutustumaan koko perhe.

– Laji sopii lapsille ja vanhemmille. Harrastajien keski-ikä on alle 30 vuotta, Karlsson kertoo.

Geokätköily on maailmanlaajuinen harrastus, jossa käytetään hyväksi GPS-satelliittipaikannusta. Geokätköilijä piilottaa rasian, jossa on lokikirja, kätkötiedote, kynä ja mahdollisesti jotain mukavaa vaihtotavaraa.

Geokätköilijä määrittää piilon sijainnin GPS:n avulla ja julkaisee internetissä kätkön sijainnin GPS:n avulla ja julkaisee internetissä kätkön koordinaatit sekä muita vihjeitä. Toiset harrastajat voivat sitten etsiä piilon näiden vinkkien avulla. Suomessa geokätköjä on reilut 10 000, Lapissa vain murto-osa tästä.

Lisätietoja Suomen Ladun toiminnasta
www.suomenlatu.fi

Suomen Ladun kanta on, että Pallaksen ympäristön pitää säilyä nykyisellään ja aluetta on kehitettävä sen omien vahvuuksien kautta. Eki Karlsson toteaa, että palvelutasoa on parannettava, jotta nykyiset retkeilijät tulisivat uudestaan ja Pallas houkuttelisi myös uusia.

– Maltillista laajennusta emme vastusta, mutta lainmuutos mahdollistaisi rakennuksen kokonaiskerros-pintalan kasvun nelinkertaiseksi. Se olisi sama asia, jos Porvoo kasvaisi Tampereen kokoiseksi, Karlsson vertaa.

Vaarana on, että jos massiivinen uudistus toteutuu, Pallaksen tuleva hintataso ei ole perusratkeilijän ulottuvilla. Suomen Ladun huolena on, että lakiesitys ei sido mitenkään Metsähallitusta, valtiota tai hotelliyritystä pitämään ympäristön siinä kunnossa, että se palvelisi kasvavaa asiakaskuntaa.

– Marssijärjestys on väärä. Ensin pitäisi rakentaa reitistö niin, että kansallispuiston arvokas luontoympäristö kestäisi kasvavan käyttäjämäärän tuoman paineen. Sen jälkeen vasta voitaisiin miettiä hotellin laajennusta, Eki Karlsson sanoo. ●

Urheilu Urheiluksi

Arvoisa päätoimittaja. Josko saisin tilaa lehdestänne asialle, jolle pitää äkkiä tehdä jotakin tradikaalia.

Olin katsokaapas Sesseä lorotuttamassa viime keväimellä tuossa Katajarannan päiväkodin hiekkalaatikolla, Naisten kympin aikana, kun huomasin, että naapurikin pyllertää hupaisassa hatussa mäkeä ylös vanhalle sillalle. Muitten seassa. Sen kyllä erottaa. Sen liikkuminenhan on niin kuin verkkahousut olisi ahdettu pikkasen liian täyteen puolivalmista aladoobia. Eli hei hulinaa sitä tytinää. No minuahan tietenkin alkoi kiinnostaa, että minkälaisen ajan mahtoi tyttö kypiltä tempaista. Että laskettiin-ko tunneissa vai päivissä.

Niin eikö mitä! Ei ole maanantain lehdessä minkäänlaisia tuloksia, pelkkiä hymyileviä ämmännaamoja aurinkoisella siltojen lenkillä. Minä soittamaan sille järjestäjälle ja utelemaan, että paljonko oli naapurin Leilukan aika. Niin se minulle, että ei tässä kisassa aikoja oteta ollenkaan.

Ei oteta aikoja! Mitä urheilua sellanen on, että ei oteta aikoja? Maksetaan osanottomaksu, juostaan kymmenen kilometriä ja tullaan maaliin, missä ei ole ajanottoa! Milä ilveellä urheilun ystävä pystyy suorittamaan tarpeellisia vertailuja, jos homma menee tuollaiseksi höpöhöpöksi. Mistä minä nyt tiedän, paljonko naapurin katujuyrä olisi hävinnyt Pellon piirikunnallisten kuutoselle vuodelta -56.

Sanoi se järjestäjä, että tämä on tällainen leikkimielinen urheilutuokio tämä Naisten kymppi. Tavoitteena on vain lämmin yhdessäolo. Leikkimielinen! Sen täytinen tätä nyky maailman intoa pilata ja sotkea isänmaan perustukset ja aitatolpat kaikenlaisella naminamilla ja pilkkeellä silmäkulmassa. Urheilu on urheilua. Pinnistystä ja pyrkimystä. Siinä pitää juosta niin kovaa kuin jaksaa ja antaa kyynärpäätä kurvissa, loikkia niin pitkälle kuin pystyy, vintata keppiä niin jumankautta kauas kuin lentää. Urheillessa pitää olla veripaska virsussa eikä virne suupielessä! Urheilu urheiluna ja tupperwarekutsut tupperwarekutsuina!

Juuri tuollaiset naisten kympit ne ovat syynä siihen, että maailmankartalle juostu Suomi on nyttemmin pyyhkäisty sieltä unholaan kuin mustikkasoppajankki *Äitee-Rantasen* leukapielestä. Ei urheillessa saa naureskella, ei varsinkaan häviön hetkellä! Onhan se niin viston näköistä, kun hopealle jäänyt hymyilee. Hopeahan on hävitty mitali! Mitä siinä kasvatat räkänokista voittajia, kun *Poutiainen* ärvöttää lehdessä kakkospallilla leveästi kuin Charlien enkeli? Häviötä pitää vihata. Ja tappion aiheuttama pettymys näyttää. Pitää paiskoa suksia ja pirstoa maila. Ei

muuten kasva voittajia, ellei osaa hävitä. Ja oikea häviäjä on vihainen, se ei anna lausuntoja, se kyräilee norjalaisia ja ryssäläisiä epopellejä ja herjaa svensseja faalukorvilla lihotetuiksi sundiineiksi niin kauan ja sitkeästi, kunnes voitto lopsahtaa. Eikä teeskentele edes itsenäisyyspäivän kutsuilla. Vaan haistattaa *Halosella* heti ja jättää *Aravirran* kättelemättä. Koska hävinneen on näytettävä pettymystään koko ajan. Vain sillä tyylillä kasvaa voittajia.

Onneksi meillä on vielä mäkimiehemme. Heillä on asenne kohdallaan: ensin haetaan peilin edessä happaman katkera ilme ja sitten lähdetään mäkeen.

Atso Koistinen
Veistonopettaja e.v.p.
Pello

N.H.

Hanna Kuosmanen

Joogakesä Ruandassa

Joogalla ja Afrikalla ei ole paljon tekemistä keskenään, mutta epätodennäköinen yhdistelmä ohjasi tieni viime kesänä kolmeksi kuukaudeksi Ruandaan. Osoittautui, että maan pääkaupungissa lähes sata joogia venyy ja taipuu joka viikko astangajoogaa mukailleen.

Syynä joogan tulemiseen Ruandaan on Project AIR -kansalaisjärjestön pari vuotta sitten käynnistämä pilottihanke, jonka tarkoituksena on tarjota HIV-positiivisille naisille mahdollisuus kokeilla joogaharjoitusta osana saamaansa hoitoa ja kuntoutusta. Potilaista suuri osa sai HIV-tartunnan tullessaan raiskatuksi maassa vuonna 1994 tapahtuneen kansanmurhan aikana. Hienoja joogasaleja lännen tyyliin Kigalista ei löydy, mutta tilaa harjoitukselle otetaan vaikkapa moskeijan pihalta, ompelimon nurkasta tai poliklinikan käytävältä.

Jooga itsekasvatus- ja terapiamenetelmänä perustuu ajatukselle kehon ja mielen

yhteydestä: jos toinen on jännittynyt tai rikki, se tuntuu myös toisessa. Joogaharjoituksen tarkoitus on avata mahdollisuus mielen työstämiseen kehon kautta, toisin sanoen toimia apuvälineenä matkalla, joka vie – toivottavasti – kohti syvempää itsetuntemusta ja vapaampaa ja täydempää ihmisyyttä. Koska harjoitus oli osoittautunut monta kertaa itselleni hyödylliseksi, toisinaan elämän ristiaallokoissa jopa elintärkeäksi tukipilariksi, ajattelin sen jakamisen Kigalin naisten kanssa olevan loistava idea kuullessani projektista.

Suomessa jooga yhdistyy usein päivän muotisanaan, hyvinvointiin, jonka sisältö

on kuitenkin hämärätkö. Välillä hyvinvointi tuntuu viittaavan johonkin, joka auttaa jaksamaan kiireen ja loputtoman tekemisen oravanpyörää vielä hieman kauemmin. Ei liene pelkkää sattumaa, että juuri astangajoogasta, kaikkein intensiivisimmästä ja fyysisimmästä joogamuodosta, on tullut suosituin ja että siitä itsekin kymmenen vuotta sitten viehätyin. Astanga sopii aikaamme hyvin, koska harjoitusta voi lähestyä suorituksena kiinnittämällä huomion hallittujen asentojen määrään ja tekniseen hiomiseen. Joogasta voi tulla pelkkä kehon työstämiseen ja täydellistämiseen tähtäävä projekti, jossa ulkoisesti

sulava fyysinen suoritus on kaiken mitta. Minulle tällainen lähestymistapa toi lopulta kuitenkin vain uupumuksen ja turhautumisen.

Ruandassa kohtasin toisenlaisen joogan, joka muutti omankin harjoitukseni. Hyvinvointi sai uudenlaisen sisällön, kun minun oli asetettava tarkastelemaan sitä väkivallan, täydellisen häpäisyn ja lähimmäistensä menetyksen kokeneiden sekä köyhyyden painamien naisten näkökulmasta. Lukuun ottamatta englannin, ranskan ja kinyarwandan alkeita, joilla ohjaajaparini kanssa ohjeistimme naisia kohti asentoja, yhteistä kieltä ei ollut. Koin kuitenkin, että nimenomaan puheen ja sitä myötä myös analysoinnin vähyys antoi harjoitukselle sen tarvitsemää tilaa, rauhaa ja aikaa toimia. Naiset ottivat joogan vastaan vapaana mielikuvista, odotuksista ja edistymistavoitteista.

Olen tavannut länsimaaisia joogea ja itsenikin monesti murehtimassa kehon asettamia ehtoja. Joskus olen liian paina-

va, useimmiten liian kireä, välillä olemattomat käsivoimat ärsyttävät, tai tasapainossa ainakin on kehittämisen varaa. Kigalin naisten tavasta ottaa ja tehdä joogaa vakavuus ja ryppyotsaisuus puuttuivat, ja niistä sain itsekin opetella päästämään irti. Joogahetkiä sävytti usein räiskyvä, hervoton nauru ja heittäytyminen, kun aikuiset antautuivat leikkimään asennoilla lattialla kierien – ja samalla tulivat hetkeksi jättäneeksi taakankantajan roolin, jonka menneisyys, sairaus, köyhyys ja muut elämän huolet heidän harteilleen olivat painaneet.

Ilon lisäksi Kigalin iltapäivissä oli läsnä kunnioittava keskittyminen harjoitusta kohtaan. Loppurentoutuksiin laskeutui lähes harras hiljaisuus ja rauha. Tomun, liankin, hien, väsymyksen ja kivun maastossa tunsin, että olin tullut lähelle sitä, mistä joogassa on kyse. Olennaista oli jälleen vain se, mitä mielelle alkoi tapahtua harjoituksen kautta: sen tuleminen kenties hieman kirkkaammaksi, kevyemmäksi, läsnäolevammaksi ja avoimemmaksi sekä

itseä että maailmaa kohtaan. Hyväksyminen, jonka tunsin, ei ollut alistuvaa, vaan enemmänkin tyyneyttä ja vahvuutta ottaa elämää vastaan sellaisena kuin se on.

Kigalin naisten huolena on sairauden lisäksi toimeentulo – useimmat heistä syövät vain yhden aterian päivässä. Joogan harastaminen ei siis suinkaan ole arkipäivän asialistalla ensimmäisten joukossa. Suuri osa naisista kuitenkin palasi tunneille ja toivoi niiden jatkuvan. He kertoivat harjoituksen auttavan unettomuuteen ja verenkiertohäiriöihin sekä parantavan ruokahalua. Eniten he korostivat palautteessaan kuitenkin keventynyttä mielialaansa, joogaharjoituksen tuomia ilonpilkkahduksia, jotka levisivät myös maton ulkopuolelle. Autuas on nimittäin se tunne, kun jokin pitkään vaivannut jumi alkaa sulaa ja aue- ta, ikään kuin olisi kasvanut pituutta, karistanut pari vuotta ja kiloa harteiltaan ja muistanut taas ainakin hetkisen olemisen varsin siedettävän keveyden. ●

*Sain kutsun
ystävän 30-vuotis-
syntymäpäiville.
Päivänsankari
poistui aina
välillä koskesta
ja kajakistaan.
Suudelman ajan
jonkun oli
vahdittava lasta.
Päivä oli kaunis
ja kaikkea ehti
vielä tehdä
tässä elämässä.*

Valokuva ja teksti
Soile Veijola

Turisti tuotekehittäjänä

*...Kolmantena päivänä tattijahti sai huipentumansa. Toivoin jo sadetta. Muija ei muuta nähnyt kuin tatteja. Illat niitä siivottiin. Onneksi olin ottanut Kuukkeli-kaupalta paikallisia lehtiä. Tee-
renpesässä olisi naistentanssit, nytkin vaikka elokuussa ei ollut edes turistiaika. Yllättävän helposti sain vaimon ylipuhutuksi. Tarjoilin saunan jälkeen vähän kuohujuomaa, kello oli jo paljon. Mutta nyt oltiin Lapissa, missä aurinko paistoi illallakin viis-
tosti, punaten kauniisti tunturien kupeet.*

...Olen heittänyt kipakat löylyt jo moneen kertaan, kun lopulta kuuluu hersyvä nauru. Tupa täynnä akkoja. –Tule nyt katsomaan! Löytyi mustikoita ja löytyi tuttuja. Naapuritkin ovat tulleet Lappiin. Ja kaikilla tietenkin pärekopat täynnä. Tatteja! Mustikoita! Huomenna kulta mekin lähdetään mustikakajahtiin, kailotti vaimo innoissaan. Meikäläinen pakeni takaisin saunan lauteille!

Pohjois-Lapin Matkailu ja Lapin elämysteollisuuden osamiskeskus LEO järjestivät yhteistyössä Lapin Hetki -verkopalvelun kanssa syksyllä 2009 kirjoitus- ja kuvakilpailun, jonka avulla etsittiin ideoita Saariselän matkailutarjonnan kehittämiseen.

Tatteja, mustikoita ja muita mukavia yllätyksiä oli tuomariston mielestä hauska tarina, jossa oli yllättäviä kään-
teitä, hienoja kuvauksia ihmisten kohtaamisista ja kutkut-
tava loppu. Tarinassa välittyi aito ihmisten välinen sekä ih-
misen ja luonnon välinen vuorovaikutus, Saariselän taika.

Kuvakilpailun voittanut Kaamos päättyi arvioitiin ko-
meaksi kuvasarjaksi, jossa välittyi pimeän vuoden ajan
upeat värit ja taianomaisuus.

– Olemme iloisia kilpailun saamasta suosiosta. Saimme
kilpailusta arvokasta materiaalia Saariselän kehittämiseen

Valokuva: Etelänmies

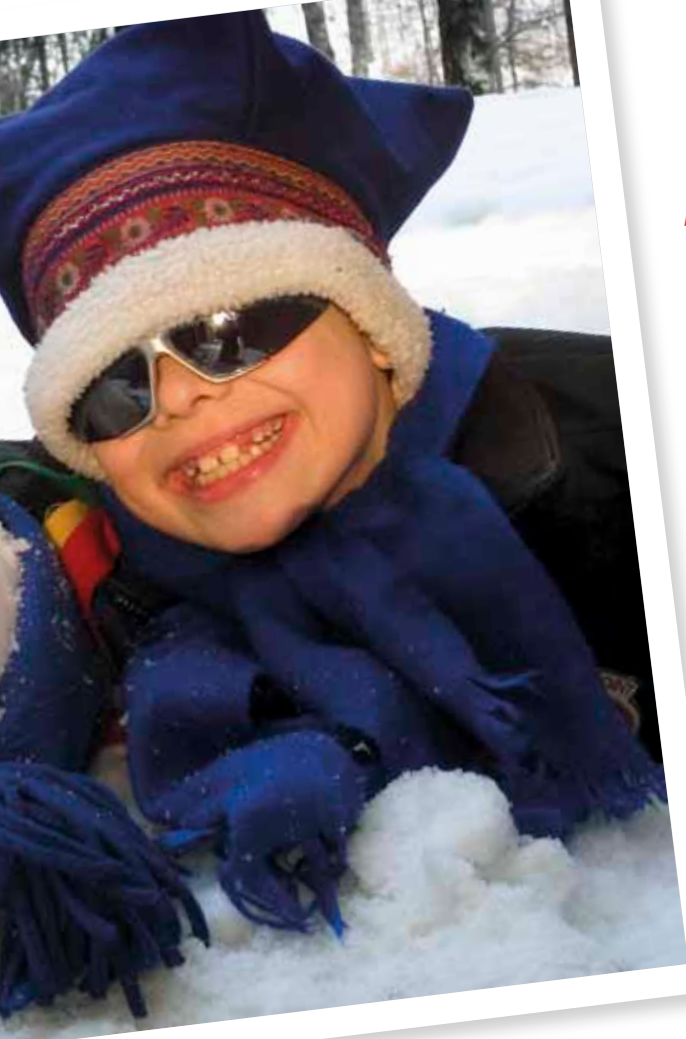
entistä vetovoimaisemmaksi matkakohteeksi, sanoo Poh-
jois-Lapin Matkailun vt. toimitusjohtaja Maaret Mattus.

Napapiirin iloisin ilme

Rovaniemellä etsittiin puolestaan joulun alla Napapiirin
iloisinta ilmettä kuvakilpailun avulla. Kilpailun erityisenä
teemana oli lapset ja perhe, sillä Rovaniemen kaupunki on
saanut kutsun toimia lasten oikeuksia ajavan UNICEFin
kaupunkikumppanina Suomessa vuonna 2010.

Rovaniemeläisille ja kaupungissa vieraileville matkai-
lijoiille tarkoitettuna kilpailulla haettiin erityisesti kuvia,
joissa Napapiirin tunnelma välittyy kokijan, niin lasten
kuin aikuisten, kasvoilta.

– Voittajakuva Veljekset kuin ilvekset on kaiken kaik-
kiaan hauska ja sympaattinen kuva, joka tuo hymyn huu-
lille. Se sopii hyvin UNICEFin teemaan ja edustaa kai-
ken lisäksi Rovaniemen brändivärejä, luonnehtii markki-
nointijohtaja Sanna Kortelainen Rovaniemen Matkailu ja
Markkinointi Oy:stä.

**Asiakas kannattaa ottaa mukaan
tuotekehitykseen. Unohtumattomat
elämykset syntyvät yhteistyössä
asiakkaan kanssa.**

Mikä tärkeintä, saadaan tietoa siitä, vastaako kokemus haluttua brändiä. Tunnelmien Saariselkä -kilpailu vahvisti, että Saariselän brändi on lupauksensa mukainen.

Saariselällä kaikki on toisin, siellä olisin aina jos voisin.

Se on oma upea maailma, siellä voi olla osana luontoa.

Hiihtoretkelle kun mennään huomaat sen, on maisema niin ihmeellinen.

Tunturit sinut ympäröi valkeat, hiljaisuuden koet ja lapin tunnelmat.

Ei ole tätä taikaa muualla, sinne on pakko vain palata.

Kerran kun Saariselällä käyt luonnon keskellä, silloin sen vasta ymmärrät sä!

Ravitele tunteita

Yritysten ja asiakkaiden yhdessä tekemisestä on tullut keskeinen osa tuotekehitystä ja -suunnittelua matkailualalla. Kun matkailija otetaan mukaan tuotekehitykseen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, saadaan arvokasta tietoa siitä, mitä hän arvostaa, odottaa ja haluaa.

Pohjoiseen meno ajatellaan usein urheiluun ja kuntoiluun liittyvänä vapaa-ajan ja viihteen kannalta. Minä haluan olla lomallakin hyödyksi, haluaisin mennä pohjoiseen niin, että en ole pelkkä kuluttaja. Haluaisin auttaa alueen porotaloutta silloin kun se eniten tarvitsee käsipareja. Palaisin vuosi toisensa jälkeen. Oppisin jotain aitoa Lapista ja sen ihmisten elämästä. Haluan tutustua ihmisiin, jotka ovat valinneet asua siellä ympäri vuoden. Ymmärtää puolta Suomea paremmin.

Asiakkailta saamansa tiedon avulla matkailuyrittäjä voi kehittää palveluistaan entistä toimivampia, hyödyllisempiä ja haluttavampia. Yhä tärkeämpää on myös miettiä sitä, miltä palvelu tuntuu, millaisia tunteita se saa kokijassaan aikaan. Näin kokemuksesta saadaan entistä merkityksellisempiä.

– Ilman vahvaa tunnekokemusta ja merkitystä kokemuksesta ei tule elämystä, vaan se kilpistyy palveluksi, muistuttaa Suomen johtava elämystalouden asiantuntija Sanna Tarssanen.

Myös huhtikuisessa Creative Lapland -seminaarissa (www.creativelapland.com) suunnataan katseet asiakkaaseen. Seminaarissa selviää, mitä tekemistä elämystaloudella, sosiaalisella medialla ja palvelumuotoilulla on asiakkaan kokemuksen kanssa. Tule mukaan kuulemaan kiinnostavia esimerkkejä maailmalta, haastamaan kansainväliset puhujat ja vaihtamaan ajatuksia kollegoiden kanssa! ●

Tuija Kauppinen

Kirjoittaja on LEON sekä
Matkailun ja elämystuotannon
klusteriohjelman viestintäpäällikkö.

66. asteen yhteys

Arktinen yliopisto suuntaa huomion pohjoisen napapiirin sisäpuolelle.

– Maailman pohjoiset yliopistot ja korkeakoulut ovat pääsääntöisesti pieniä ja kansallisen huomion reunalla. Arktisen yliopiston yhtenä tehtävänä onkin kääntää katsetta pohjoiseen päin, sanoo Lapin yliopiston kansainvälisten asioiden päällikkö ja Arktisen yliopiston pääsihteeri *Outi Snellman*.

Snellman palaa ajassa taaksepäin 1990-luvun loppupuolelle. Tuolloin Suomen, Ruotsin, Norjan, Islannin, Tanskan, Kanadan, Yhdysvaltojen ja Venäjän pohjoiset yliopistot olivat tehneet jo kymmenisen vuotta yhteistyötä yhteisen järjestönsä, Circumpolar Universities Associationin kautta. Kun kahdeksan arktista valtiota perusti vuonna 1996 Arktisen neuvoston edistääkseen arktisen alueen kehitystä, heräsi myös ajatus pohjoisen osaamisen vahvistamisesta ja yhdestä arktisesta yliopistosta.

– Osaamisen kulmakiviä ovat ihmiset ja heidän kohtaamisensa. Kohtaamisen vuoksi Arktisesta yliopistosta tuli nimenomaan monitieteinen ja -kulttuurinen pohjoisten yliopistojen, korkeakoulujen ja muiden organisaatioiden verkosto, ei oma yliopistonsa, Snellman toteaa.

Verkostojen verkosto

Ensi vuonna kymmenvuotisjuhliiaan viettävässä Arktisessa yliopistossa, tuttavallisemmin UArcticissa, on nykyisin yli 120 jäsentä. Tavoitteena on erityisesti edistää pohjoisten korkeakoulujen yhteistyötä sekä vahvistaa niiden pohjoista osaamista.

Jäsenyliopistot ja -korkeakoulut järjestävät yhdessä muun muassa pohjoisuuteen keskittyviä opintokokonaisuuksia sekä omaa north2north-opiskelijavaihto-ohjelmaa. Opetus- ja tutkimusyhteistyön tueksi on myös perustettu kolme instituuttia – Pohjoinen tutkimusfoorumi, sirkumpolaaristen hallintamekanismien instituutti Yhdysvaltoihin sekä poronhoitoon keskittyvä Ealat-instituutti – sekä seitsemäntoista alakohtaista verkostoa, jotka ovat syntyneet opettajien ja tutkijoiden omien kiinnostuksen kohteiden pohjalta.

ksiä

Alakohtaisissa verkostoissa suunnitellaan parhaillaan niin yhteisiä koulutusohjelmia kuin tutkimushankkeita. Pari vuotta toimintaa digitaalisen median ja mediataiteen verkostoa koordinoiva *Tomi Knuutila* kertoo, että heidän tavoitteenaan on tuoda näkyviin arktista aluetta, tiedettä ja kansoja.

– Pyrimme luomaan uusia digitaalisen median työkaluja, joiden avulla se olisi mahdollista. Nykyisinhän esimerkiksi arktisen alueen ajankohtaisista teollisuus- ja logistiikkaprosesseista saadaan ja välitetään tietoa lähinnä valtamedian kautta, vaikka ruohonjuuritasolla näkemys voi olla toisenlainen. Työkalujen avulla myös muiden alakohtaisten verkostojen osaamista voitaisiin tuoda entistä paremmin esille.

Lapin yliopiston digitaalisen median lehtori Knuutilan ja kanadalaisen Manitoban yliopiston professori *Herbert Ennsin* koordinoima verkosto tavoittelee myös kansainvälistä tietotaiteen maisteriohjelmia.

– Ohjelman suunnittelu on aluillaan, ja otamme mielellämme vastaan ideoita ja ehdotuksia koulutussisällöistä, jotka liittyvät tiedon visualisointiin ja popularisointiin, Knuutila mainitsee.

Vuorovaikutuksen voima

UArcticin kaltaiset akateemiset verkostot voivat olla myös tieteellisen elämän suola, ainakin jos kuuntelemme politiikkatieteiden yliopistonlehtori *Lassi Heinistä*.

– Akateemisen keskustelun viehätys on siinä, että saat muilta ideoita, joita et itse ole edes osannut ajatella ja joita sitten kannat mielessäsi eteenpäin, Heininen sanoo.

Outi Snellmannin tavoin Lassi Heininen on ollut mukana Arktisessa yliopistossa alusta lähtien: kurssien opettajana, opintoaineistojen tekijänä, tutkijana, foorumien ja verkostojen rakentajana. Hän on myös puheenjohtajana Pohjoisessa tutkimusfoorumissa – tutkijoiden sekä poliitistien ja elinkeinoelämän päättäjien keskusteluareenassa – joka perustettiin itsenäisenä verkostona kymmenen vuotta sitten.

Lisäksi Heininen koordinoi geopolitiikan ja turvallisuuden alaverkostoa UArcticissa.

Heininen arvioi, että Arktisella yliopistolla on oma roolinsa keskustelun herättäjänä.

– Esimerkiksi geopolitiikan ja turvallisuuden yhteyksistä ei puhuta avoimesti muissa kansainvälisissä rakenteissa kuin Pohjoisessa tutkimusfoorumissa ja UArcticissa, vaikka juuri nyt asiasta tulisi keskustella, Heininen korostaa.

– Verkostot ovat myös edistäneet arktisen tietoisuuden kasvamista: ajatusta siitä, että arktinen voisi olla oma alueensa. Tosin tämä ajatus on vielä niin hento, että se voi murentua vaikkapa viiden arktisen rannikkovaltion ottaessa poliittisissa toimitissaan etäisyyttä muihin arktisiin valtioihin, mistä viime aikoina on nähty viitteitä.

Yhteistyötä tarvitaan siis edelleen kaikilla saroilla. •

Sari Väyrynen

UArcticin alakohtaisia verkostoja

- Alkuperäiskansojen opettajankoulutus
- Alkuperäiskansojen taideteollisuus
- Arktinen lääketiede ☺
- Arktinen tekniikka ja tiede
- Digitaalinen media ja mediataide ★
- Etäopetus ja verkko-opiskelu
- Geopolitiikka ja turvallisuus ★
- Globaalimuutos ☺
- Journalismi
- Pohjoinen hallinto ☺
- Pohjoinen maatalous
- Pohjoinen turismi ☺
- Pohjoisen alueen oikeudellinen ja alueellinen kehitys
- Pohjoisten alkuperäiskansojen maailmankuvat
- Sosiaalityö ☺
- Uuden ajan energia
- Yhteisöpohjainen luonnonvarojen yhteishallinta

★ LaY koordinoi ☺ LaY mukana

www.uarctic.org

Maailman voi nähdä myös pohjoisesta päin, todistavat Outi Snellmann ja Tomi Knuutila.

Tarvekalujen taitajat

Kemijärveltä kotoisin oleva *Irene Kangasniemi* valmistui ensin askarteluohjaajaksi. Sittemmin hän opiskeli kuvaamataidon opettajaksi Taideteollisessa korkeakoulussa ja opettajaksi Lapin yliopistossa. Käden taitoja ja kuvataidetta hän on opettanut kolmen vuosikymmenen ajan.

– Nykyään opetan vieraitani tekemään vanhoja lappilaisia tarvekaluja eri luonnonmateriaaleista, kuten tuohesta, oljesta, poron nahkasta, jänteistä ja luista. Kun tulee nälkä, leivomme omin käsin lappilaista rieskaa paikallisesta ohrasta. Jälkiruoksi syömme mustikkapiirakkaa ja kahvin kanssa kolmen keittiökoulukunnan kampanisuja, Irene kuvaa työtään.

Ollessani vierailulla Kangasniemien työpaikassa Irenen puoliso *Ari* opastaa japanilaista insinööriä tekemään itselleen omin

käsin kuksan tee-matkamuistosi-itse -periaatteella. Irene ehtii tarjota japanilaisen vieraansa ja minun kanssa yhtä aikaa. Välillä käväistään pirtin puolella kahvilla, jossa Irene avaa vierailleen lappilaista ruoka- ja rakennusperinnettä. Lappilainen hilla-lukuume hymyilyttää japanilaista vierasta, samoin vatsallaan pilkkiminen, jota Irene mallintaa lattialla maaten. Japanilaisen aikomuksena on mennä seuraavana päivänä pilkkille, ja hän on selvästi ilahtunut opastuksesta. Pysähtynyt seinäkello pirtin seinällä käy Lapin aikaa. Kuivalihan tarina tulee kerrotuksi pihapolulla.

Koru- ja Taidekäsiyö A. Kangasniemi sijaitsee Ounasjokivarressa noin peninkulman päässä Rovaniemen keskustasta. Siellä Irene ja Ari Kangasniemi ottavat vastaan vieraitaan, joita tulee eri puolilta maailmaa. Vastikään pajassa oli vierailut mm. ranskalainen nainen, jonka kaukaiset sukujuuret ovat Lapissa. Ammattimuusikkona hän halusi itselleen sinisen, metrin mittaisen Lapin rummun. Naisen tavoitteena oli päästä euroviisuihin Ranskan edustajana. Sittemmin nainen on viestittänyt Irenelle säveltäneensä rummulle jo muutamia kapaleita ystävänsä *Viktor Klimenkon* kanssa. Jokin aika sitten Irene teki rummun myös *Veikko Ahvenaiselle* hänen täyttäessään pyöreitä vuosia.

Yllä: Piirroskuva Saamelaismuseon perusnäyttelyssä Siidassa esillä olevasta rummusta, joka on Siidassa lainassa ja kuuluu Nordiska Museetin kokoelmiin. Kuraattori *Elisabeth Brundin* mukaan rumpu on peräisin Kemin Lapista ja se on ainoa Suomen alueen rumpu Nordiska Museetin kokoelmissa. Rummun mitat ovat: pituus 85 cm, leveys 53 cm, syvyys 11 cm ja ympärysmitta 224 cm. Rumpu on muita rumpuja suurempi ja muutenkin rakenteeltaan poikkeava. Poikkeavaa on myös se, että rummun historia tunnetaan melko hyvin, Brundin sanoo.

Tuohesta tulee takki, sormus, lippo ja lakki

Ei tule tuohesta takkia, väittää vanha kansa.

– Kyllä tulee ja komia, väittää rovaniemeläinen Irene Kangasniemi, mestarillinen kädentaitaja ja tarinankertoja.

– Ja näpernöömi. Se tulee sanasta näperrellä, tehdä omin käsin tärkeitä ja vähemmän tärkeitä kaluja. Näpernöömi siis värkkää käsillä ja höpöttää mukavia, Irene kertoo.

Syntyperäinen lappilainen näpernöömi osaa kaikkea.

Hän loitii koivun tuohesta takin, lakin, lipon, torven, virsut, kukkaron ja pillin.

Näpernöömi käyttää porosta kaiken. Ennen vanhaan sanottiin, että vain henki säästyy. Irene käyttää lihat poronlihavelliin, näskää nahan pehmeäksi ja neuloo siitä erärepun, niestasäkin, pussukan, kauhtanan ja vaikka ihonmyötäiset nahkahousut. Ja luista Irene muovailee tarvekaluja, koruja ja onnen amuletteja.

Sen jälkeen Irene vajoaa syviin mietteisiin ja lähettää poron sielun kauas muinaiseen Pohjolaan, viimeisen vedenjakajan tuolle puolen, missä poroelon kantaisät palkivat.

Vanhat emännät myös näpersivät puhdetöitä ja muistelivat kaihomielellä menneitä. Irene polveutuu vanhoista Kuolajärven ja Kemijärven lapinsuvuista, joten hän tuntee perinteen omakohtaisesti ja on opiskellut vuosia kansanomaista kulttuuria ja tarinankerrontaa. Hän kertoo tarinat ruotsiksi, saksaksi, englanniksi, italiaksi ja espanjaksi.

Irene Kangasniemi on mukana Lapin yliopiston TarinaMesta-koulutuksessa, jossa yhdistyvät vanha Lapin kulttuuri, perinteinen tarinankerronta ja matkailuelinkeino. Koulutus yhdistää uudella tavalla tutkimuksen ja oppimisen oppivaksi matkailuksi. Koulutuksen avulla Irene on syventänyt tietämystään arktisten kansojen rummuista ja samaaniperinteestä

– Olen tutkinut Lapin rummun tarinaa jo kolmen vuosikymmenen ajan. Arktisille kansoille rumpu oli aikansa ”google”, ja samaani oli yhteisönsä pappi, psykologi, lääkäri ja henkinen johtaja. Olen hankkinut aiheeseen liittyvää kirjallisuutta eri puolilta maailmaa mm. Tukholman antikvariaateista. TarinaMesta-koulutuksessa olen asemoinut itseäni uudelleen suhteessa Lapin rummun tarinaan ja samaaniperinteeseen. Olen opetellut kolmea erilaista aiheeseen liittyvää kertomistapaa: historiaan perustuvaa, myyttiin perustuvaa sekä taiteeseen perustuvaa, Irene sanoo.

Ireneä kiinnostaa erityisesti rumpujen kuvasymbolit. Kuvioiden tulkinta on vaikea tehtävä, ja niiden tutkimus on vasta alkutaipaleella.

– Tulkintaa voidaan verrata hieroglyfien tulkintaan tai jonkun kuolleen kielijärjestelmän koodin avaamiseen. Tulkinta on riippunut myös siitä, missä tilanteessa ja kuka kuvioita on tulkinnut. Kun 100-vuotias *Anders Poulsen* oli Vesisaaren käräjillä 1691 kuulusteltavana noitarummun käytöstä, hän tulkitsi melkein kaikki kuvat kristillisin käsittein välttääkseen tuomion, joka saattoi olla pahimmassa tapauksessa kuolemantuomio.

Lapin rummun rikas kuviointi sisältää Irenen mukaan monitasoisen tiedollisen järjestelmän, joka on muodostunut ainakin reaalisesta, mytologis-kosmologisesta, astraalisesta ja psykomentaalisesta tasosta.

– Rumpu oli aikansa tietokone. Mitä suurempi samaani rummun käyttäjä ja tekijä oli, sitä monipuolisempia tiedonhakuja hän saattoi rummun avulla suorittaa. Rummun keskeinen funktio oli toimia kognitiivisena karttana ekstaattisilla sielunmatkoilla.

Ari ja Irene Kangasniemi uskovat lujasti ekologiseen tarinamatkailuun ja sen lisääntymiseen kehittyneissä matkailumaissa.

– Tarina ei kuluta luontoa eikä ilmastoa ja sen avulla voi tehdä nopeasti aikamatkan vaikka vanhaan Lappiin. TarinaMesta-koulutus on erinomainen asia, ja se palauttaa osaltaan Lapin alkuperäistä kulttuuria sille kuuluvaan arvoonsa, Irene sanoo. ●

Olli Tiuraniemi

Seija Tuupasesta Vuoden opettaja 2010

Lapin yliopiston ylioppilaskunnan hallitus on valinnut Vuoden opettajaksi kuvaamataidon lehtori *Seija Tuupasen* taiteiden tiedekunnasta. Tunnustus on opiskelijoiden antama kiitos hyvin tehdystä opetustyöstä. Valinta tehtiin ainejärjestöiltä saatujen esitysten ja suositusten sekä Lapin ylioppilaslehden tekemien haastatteluiden perusteella.

Tunnustuksen perusteluissa todetaan, että Seija Tuupanen hyödyntää opetuksensa kehittämisessä monipuolisia opetus- ja tenttimenetelmiä huomioiden näin erilaiset opiskelijat ja oppijat. Tuupanen näkee opetustilanteen opettajan ja opiskelijan yhteisenä prosessina, jossa opettaja ja opiskelija ovat yhdenvertaisia. Erityistä kiitosta Tuupanen saa palautteen keräämisestä ja antamisesta: Tuupaselle palaute on opetuksen kehittämisen perustyökalu. Myös Tuupasen tapa kytkeä yhteiskunnallisia asioita opetukseensa sai kiitosta.

Lapin yliopiston vuosipäiväjuhlassa perinteisesti julistetun Vuoden opettaja -tunnustuksen tarkoituksena on nostaa esille laadukkaan opetuksen merkitys Lapin yliopistossa ja kannustaa yliopistoyhteisöä entistä aktiivisempaan opetuksen kehittämistyöhön.

Opiskelijat osallistuivat vuosipäiväjuhlaan valmistamalla lumi- ja jääveistoksia yliopiston pääsisäänkäynnin sekä taiteiden tiedekunnan eteen. Taideolosuhteiden alan opiskelijoiden ja vaihto-opiskelijoiden veistokset kommentoivat yliopistolle sijoitettuja *Kari Huhtamon* ja *Ukri Merikannon* teoksia. Työpajaa ohjasi kuvataidekasvatuksen tuntiopettaja *Antti Stöckell*.

Uudistettu vuosipäiväjuhla korosti yhteisöllisyyttä

Lapin yliopiston vuosipäiväjuhlassa 1.3.2010 oli tarjolla lyyristä tunnelmointia, flamenco, kuorolaulua, nostalginen matka taiteiden tiedekunnan historiaan sekä muotoilun haasteiden ja henkilökunnan kokemusten pohdintaa.

Juhlan teemana oli taiteiden tiedekunnan 20-vuotistaival. Juhlapuheen piti Lapin yliopiston alumni, taiteen maisteriksi vuonna 2001 valmistunut Nokia Designilla työskentelevä mallistojohtaja *Niilo Alfthan*. Hän loi katsauksen taiteiden tiedekunnan historiaan sekä pohti muotoilun haasteita ja sitä, miten tiedekunnan muotoiluopetus voisi pysyä mukana ajan haasteissa.

Myönteiset viestit luovat toivoa

Lapin yliopiston henkilökuntayhdistyksen puheenjohtaja, viestintä- ja kongressisihteeri *Raija Kivilahti* peräänkuulutti puhessaan myönteisyyttä.

Raija Kivilahti totesi, että valtionhallintoa on viime vuosina muokattu uuteen kuosiin vauhdilla, joka alkaa hirvittää jo vahvimpiakin eikä enää vain heikoimpia.

– Jatkuvan muutoksen sietämisen ja jaksamisen kannalta on välttämätöntä, että sopimuksiin perustuvia turvaverkkoja ei revitä riekaleiksi, Kivilahti painotti.

Jaksamista lisää myös toivo, joka kasvaa oikea-aikaisista myönteisistä signaaleista.

– Missä ovat yliopistossamme nähtävissä signaalit, jotka kertovat myönteisestä kehityksestä? Niitä olisi pystyttävä tunnistamaan ja välittämään yliopistoyhteisömme jäsenille. Henkilökunnan toimintakyvyn lisääminen, tuottavuuden tehostaminen ja positiivinen virittyminen eivät edellyttäisi sen suurempia poliittisia kommervenkkejä, Kivilahti korosti.

Kivilahden mukaan keskusteluyhteys toimii hyvin Lapin yliopiston henkilöstöjärjestöjen kesken sekä yliopiston ylimmän johdon kanssa.

– Henkilöstöä on otettu mukaan suunnitteluun ja päätöksentekoon. Olemme pystyneet keskustelemaan kiperistäkin

aisoista ja pyrkineet kommentoimaan ja vaikuttamaan asioiden valmisteluun, Kivilahti sanoi. ●

Ansiomerkkejä pitkään palvelleille

Lapin yliopisto myönsi vuosipäivänsä yhteydessä ansiomerkkejä pitkään yliopiston palveluksessa olleille. Tänä vuonna ansiomerkkin sai yhteensä 44 henkilöä.

Ansiomerkit myönnettiin henkilöille, joilla täyttyy vuoden 2010 aikana 15, 20 tai 25 vuotta yliopiston palveluksessa.

Kultaisten 25-vuotismerkin saivat lehtori *Sinikka Koivurova*, hallintopäällikkö *Tarmo Kärkkö*, lehtori *Mirva Lohiniva-Kerkelä*, kirjastosihhteeri *Mirja Loukas*, vararehtori *Jukka Mäkelä*, tiedonhallintasuunnittelija *Tuula-Maija Piispainen*, hankintasihteeri *Pauli Rantakokko*, henkilöstösihteeri *Vuokko Saarjärvi*, opintopäällikkö *Mervi Tikkanen*, lehtori *Seija Tuovila* ja tietotekniikkapäällikkö *Sakari Vaara*.

Hopeisen 20-vuotismerkin saivat hallintosihteeri *Sirpa Hast*, lehtori *Juha Heikkilä*, toimistosihhteeri *Aila Huhtala*, lehtori *Anne Izadi*, professori *Juha Karhu*, henkilöstöneuvoja *Iina Karjalainen*, yliopistonlehtori *Leo Pekkala*, av-asiantuntija *Teuvo Piitsalo*, koulutussihhteeri

Marja-Liisa Piittisjärvi, asiakaspalvelussihteeri *Eija Ruokanen*, kansainvälisten asiain päällikkö *Outi Snellman*, koulutuspäällikkö *Seppo Särkkä*, viestintäsihteeri *Leila Tauriainen*, lehtori *Ossi Vuorilampi*, henkilöstöjohtaja *Mirja Väyrynen* ja erikoistutkija *Anna-Liisa Ylisirniö*.

Pronssisen 15-vuotismerkin saivat koulutussuunnittelija *Helena Aho*, päätoiminen tuntiopettaja *Gabriel Chavez*, professori *Tuija Hautala-Hirvioja*, amanuessi *Pirjo Helppikangas*, lehtori *Jukka Karppinen*, professori *Rauno Korhonen*, kirjastosihhteeri *Raija Paavola*, koulutussihhteeri *Anne-Marie Pekkala*, koulutussuunnittelija *Sirpa Purtilo-Nieminen*, erikoistutkija *Osmo Rätti*, lehtori *Sinikka Sivula-Chavez*, projektipäällikkö *Pia Skaffari*, lehtori *Leena Suopajarvi*, kehittämisspäällikkö *Merija Timonen*, viestintäpäällikkö *Olli Tiuraniemi*, opintopäällikkö *Maija-Sisko Tuomaala* ja kirjanpitäjä *Pirjo Uusitalo*.

Yliopisto onnittelee lämpimästi kaikkia ansiomerkkien saajia.

Kulttuurihistoria Lapin yliopistossa

Juha Saitajoki väitteli seitsemän vuotta sitten Lapin yliopistossa taiteen tohtoriksi aiheenaan italialaisen renessanssi-maalarin *Gian Lorenzo Berninin* teos Pyhän Teresan hurmio. Tutkimuksellaan Saitajoki avasi uudella tavalla sekä Berninin teosta ja renessanssin maailmaa että omaa taiteellista luomisprosessiaan: väitöskirjaan kuului kolmen näytelyn kokonaisuus. Dialogista kulttuurihistoriallisen tutkimuksen ja taiteen tekemisen välillä syntyi ymmärrystä, jonka löytäminen perinteisin taiteen- ja kulttuurihistoriantutkimuksen keinoin olisi ollut vaikeaa, ehkä mahdotontakin.

Lapin yliopiston kulttuurihistorian oppiaineen historiassa Saitajoen työ ei ole poikkeus vaan pikemminkin hyvin arkipäiväinen esimerkki siitä, mihin teoreettisesti avoin, uudelaistunut kysymyksenasetteluihin ja metodologisiin valintoihin valmis tieteenala voi ulottua.

Samasta valmiudesta kertoo hyvin myös vuosia jatkunut metodologinen seminaarisarja, jossa – kulttuurihistorian organisoimana – on käyty keskustelua taiteen ja tutkimuksen vuorovaikutuksesta sekä esimerkiksi taiteellisia osia sisältävien väitöskirjojen ohjauksesta ja arvioinnista. Kysymyksessä on ollut edelläkävijäseminaari, jonka merkitys näkyi hyvin, kun taideteollisessa korkeakoulussa kiisteltiin *Riitta Nelimarkan* väitöskirjan arvioinnista. Lapin seminaari ja siitä tehty julkaisu antoi hyviä työkaluja vaikeaan prosessiin.

Kulttuurihistorialla on Lapin yliopistossa ollut – ehkä enemmän kuin muualla – kaksinainen luonne. Se on toisaalta ollut tärkeä omana itsenään, kulttuurihistoriana. Tämä on konkretisoitunut erityisesti monissa pohjoisen tutkimuksen hankkeissa. Niiden merkitys korostuu nyt, kun erikoistuminen ja profiloituminen on entistä keskeisempi osa yliopiston strategiaa. On selvää, että ilman vahvaa historiallista ja kulttuurillista panosta pohjoisen tutkimus jää vajaaksi. Monet tärkeät kysymykset jäävät vastaamatta – ja ehkä esittämättäkin.

Kulttuurihistorian oppiaineen toinen, viime vuosina yhä enemmän korostunut ulottuvuus liittyy sen luonteeseen yleisenä menetelmätieteenä. Se on tarjonnut teoreettisen, metodisen ja tiedollisen keskustelukumppanin hyvin monien alojen gradujen ja väitöskirjojen tekijöille ja tutkimushankkeille; oppiaine on ollut tärkeä osa Lapin yliopiston teoreettista maisemaa. Tähän perustuen kulttuurihistoria siirrettiin taiteiden tiedekunnasta menetelmätieteiden laitokseen, minkä jälkeen yhteistyökenttä on entisestäänkin laajentunut. Tästä näkökulmasta on hämmäntävää, että oppiaine näyttää nyt osana yhteiskuntatieteellistä tiedekun-

taa joutuneen vähän tuuliajolle. Esimerkiksi tiedekunnan tuoreessa esitteessä kulttuurihistoriaa ei mainita lainkaan.

Kulttuurihistorian tutkimuksellisesta vahvuudesta kertoo se, että oppiaineen vaikutuspiirissä on tähän mennessä valmistunut jo lähes kymmenen väitöskirjaa. Niistä puolet on omia ja puolet sellaisia, joiden tekijät ovat suorittaneet kulttuurihistoriassa vähintään aineopinnot ja tutkijaseminaarin. Kun ottaa huomioon, että oppiaineen varsinaiseen henkilökuntaan kuuluu vain professori ja puolikas lehtoraatti, niin saavutus on merkittävä. Sitä paitsi tuo lehtorinpuolikaskin ollaan ilmeisesti nyt ottamassa muuhun käyttöön.

Lapin yliopiston kulttuurihistorialla on erinomaiset edellytykset toimia sekä oman alueensa että koko maan kanalta ja kansainvälisestäkin tärkeänä keskustelujen avaajana ja uudenlaisten kysymysten esittäjänä. Nämä edellytykset voivat kuitenkin toteutua vain, jos oppiaineen toimintamahdollisuudet turvataan. Yllättävästi ja hyvin hämmäntävästi esiin noussut suunnitelma kulttuurihistorian syventävien opintojen lopettamisesta heikentää oleellisesti näitä edellytyksiä. Siksi on välttämätöntä, että tästä suunnitelmasta luovutaan.

Kirjoittaja on Lapin yliopiston Kulttuurihistorian dosentti ja Turun yliopiston professori.

Kuka minä olen?

Englannin ja espanjan kielen tuntiopettaja *Gabriel Chavez* saapui Suomeen parikymmentä vuotta sitten. Suomessa hän on ryhtynyt perkaamaan identiteettiään, joka on varsin monikulttuurinen sekoitus erilaisia kansoja ja kansallisuuksia: meksikolaisuutta, amerikkalaisuutta ja suomalaisuutta.

Gabriel ei tyytynyt pinnallisuuksiin vaan halusi mennä syvälle nahkansa alle ja ottaa selvää, mistä meksikolaiset ovat alun perin peräisin.

– Olen syntynyt ja kasvanut Amerikassa lähellä Meksikon rajaa. Sukuani asuu molemmin puolin rajaa. Isäni oli geologi, ja olin usein mukana hänen työmatkoillaan Meksikossa. Isäni tutki Meksikon maaperää, ja minä aistin henkisiä juuriani, Gabriel sanoo.

Gabriel opiskeli metsänhoitajaksi ja työskenteli valmistuttuaan intiaanireservaatissa. Hän asui navahojen keskuudessa, sai paljon uutta tietoa vanhasta kulttuurista sekä oppi tekemään työtä käsillään. Navahoperheessä hän sai tietoa mm. karjankasvatuksesta, ruokakulttuurista ja juhlista.

– Suomessa olen lähestynyt identiteettiäni ydintä amerikkalaisen ystäväni, professori *Cecilio Orozcon* (California State University) avustuksella. Orozco löysi tekemiensä tutkimusten perusteella Utahista paikan, jonka avulla voidaan avata mexica/atsteekkien kalenterin kuvitusta. Kalenteri kuvaa mexica/atsteekkien muuttoa paikasta toiseen vuosisatojen ja -tuhansien saatossa.

Orozcon lopputulema on, että atsteekit ovat Utahin meksikolaisia. Johtopäätöksestä ei pidetä Meksikossa eikä myöskään Amerikassa, koska se avaisi Amerikan meksikolaisten merkitystä ja asemaa aivan uudella tavalla ja voisi johtaa jopa poliittisiin toimenpiteisiin.

Gabrielin mukaan meksiko-sana on saanut alkunsa sanasta mexi, joka oli Utahissa asuvan kansanjohtajan lempinimi. Kansa käytti nahuatlin kieltä, joka oli alueen pääkieli. Kielen yksittäisiä sanoja esiintyy meksikolaisten puhekielessä edelleen, mutta niitä löytyy myös meidän puhekielestä. Esimerkiksi tomaatti on nahuatlin kielellä tomatl ja suklaa xoco-tell eli kitkerä hedelmä.

– On hieno asia, että nahuatlin kieli on tulossa takaisin, ja sitä voi opiskella jopa Arizonan yliopistossa.

Gabrielin harrastuksena on tutkia identiteettiään ja sitä, kuinka erilaisista näkökulmista sitä voidaan lähestyä. Identiteetti ei ole Gabrielille enää kipeä asia vaan rikkaus, josta hän on ylpeä.

– Olen amerikkalainen, chicano, koska olen meksiolaisperäinen, mutta olen syntynyt Amerikassa ja puhun espanjaa. Nykyään voin määritellä itseni meksikolais-amerikkalais-suomalaiseksi. Perheen piirissä koen olevani suomalais-tunut monissa asioissa.

Olli Tiuraniemi

> Gabrielin linkit

www.google.com > [Diccionario de Aztequismos en.wikipedia.org/wiki/Sonora](http://Diccionario.de.Aztequismos.en.wikipedia.org/wiki/Sonora) – Lisätietoa Sonoran osavaltiota

Uusi kasvu itää verkostoissa

Lapin yliopistosta valmistunut varatuomari, Elinkeinoelämän keskusliiton (EK) apulaisjohtaja *Annaleena Mäkilä* uskoo vankasti Lapin korkeakoulujen ja elinkeinoelämän yhteistyön nostattamaan myötätuuleen alueen kehitystyössä.

– Vaikka EK näyttäytyy kokonaisuutena Helsinki-keskeisenä, EK:ssa tehdään lujasti töitä myös alueiden ja maakuntien kehittämiseksi. EK:ssa seurataan tarkasti yliopistojen ja korkeakoulujen sisällöllistä ja rakenteellista uudistumista, Mäkilä sanoo.

Mäkilän mukaan Lapin korkeakoulukonserni on hyvä esimerkki siitä, miten oman alueen kehittämisen suitset halutaan pitää tiukasti omissa käsissä. Menettely istuu hyvin lappilaiseen pirttaan.

– Lapin kokeilua seurataan EK:ssa tiiviisti, ja jo nyt on ollut nähtävissä myönteisiä signaaleja, kun Lapin korkeakoulut ovat purkanee päällekkäisyyksiään ja löytäneet yhteisiä koulutuksen painoaloja. Elinkeinoelämän kannalta katsottuna Lapissa näyttää olevan tekemisen meininki ja

myös elinkeinoelämä haluaa olla mukana vuoropuhelussa ja kehittämistyössä. Lapin korkeakoulujen arktiseen ja pohjoisuuteen liittyvä osaaminen kaikuu jo myönteisenä signaalina elinkeinoelämän korvissa, joten tästä on hyvä jatkaa.

Mäkilän mukaan alueiden kehitystyön painopiste on siirtymässä osaamisen hyödyntämiseen ja tässä työssä Lapin korkeakoulujen innovaatio-ohjelma on erinomainen työkalu.

EK:ssa seurataan tarkasti myös yritysten innovaatiojärjestelmien kehittämistä. Mäkilän mukaan viranomaisten rahoitus- ja asiantuntijapalveluiden on vastattava yrityselämän tarpeita, niiden on oltava moderneja ja helposti saatavilla.

– Tulevaisuudessa kasvun avaimet ovat niillä yrityksillä ja organisaatioilla, jotka osaavat hyödyntää parhaiten tietoa. Uuden kasvun jyvät itävät verkostoissa, ja EK pyrkii osaltaan pitämään huolta siitä, että kaikkialla Suomessa yrityksillä on samanlaiset menestymisen mahdollisuudet.

Mäkilä ei pidä Lapin korkeakoulujen pienuutta ongelmana vaan pikemminkin etuna.

– Pienuus voi olla valttikortti Lapin korkeakouluille siinä mielessä, että pienuudesta johtuen Lapissa ei ole mahdollista kätkeytyä asiakkailta ja muilta sidosryhmiltä kankean byrokratian taakse. Pienuus mahdollistaa notkeat ja joustavat toimintatavat, jotka ovat hyvä lähtökohta kaikelle kehittämistyölle.

Mäkilä haluaa nostaa esille myös Lapin luontaisen vihreyden.

– Maailmalla puhutaan paljon vihreästä taloudesta. Tähän on sanottava, että Suomessa yritykset ovat tähänkin saakka olleet vihreitä. Voidaan sanoa, että meillä on ollut jopa vihreää savupiipputeollisuutta kehittyneen ympäristöteknologiamme ansioista. Toisaalta vihreä talous sopisi erinomaisesti brändiksi Lapin pienelle korkeaan jalostusasteeseen ja osaamiseen perustuvalla teollisuudelle.

Mäkilä uskoo, että Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunnan profiili kirkastuu entistään pintaa raaputtamalla.

– Kannustan kotiyliopistoani kunnianhimoisuuteen. Miettikää tarkasti ne kärjet, joilla te haluatte erottua muista ja päästä huipulle maailmassa, Mäkilä kannustaa.

Olli Tiuraniemi

Valokuva: Marjut Hentunen

Annaleena Mäkilä

- aloitti opinnot Lapin yliopiston oikeustieteiden tiedekunnan ensimmäisellä vuosikurssilla 1979
- kurssilta valmistui 76 henkilöä, joista 41 asuu Pohjois-Suomessa
- suosittelee tiedekunnalle entistä tiiviimpää vuoropuhelua yrityselämän kanssa
- kysyy, miksi ennen yrityksiä johtivat juristit, nykyisin tuotantotalouden Dlt
- on ylpeä pohjoisen juuristaan ja yliopistolta saamistaan eväistä työelämää varten
- Elinkeinoelämän keskusliiton apulaisjohtaja, varatuomari
- vastaa Elinkeinoelämän keskusliitossa aluetoimistoista

Poliittinen saamelaisuus

Yhteiskuntatieteiden maisteri *Sanna Valkonen* tutkii väitöskirjassaan saamelaisuuteen liittyvää poliittisuutta ja politiikkaa. Tarkemmin sanottuna väitöskirjassa tarkastellaan saamelaisia etnopolitiittisia käytäntöjä sekä niiden vaikutuksia ja merkitystä saamelaisyhteisön ja -yksilöiden kannalta.

Valkosen mukaan nykyisessä saamelaispolitiikassa korostetaan saamelaisten asemaa alkuperäiskansana sekä saamelaisia kulttuuripiirteitä, kuten poronhoitoa, saamen kieltä ja saamelaisten erityistä luontosuhdetta. Saamelaisista puhutaan yhtenäisenä kansana ja alkuperäiskansana. Näin tehdään, koska se on etnopolitiittisesti tärkeää.

– Ajatus saamelaisista yhtenä kansana ja alkuperäiskansana on etnopolitiittinen käytäntö, joka mahdollistaa sen, että tästä varsin monimuotoisesta ryhmästä voidaan puhua ja se voi toimia yhtenä poliittisena toimijana, Valkonen painottaa.

Valkosen mukaan harjoitetulla etnopolitiikalla on ollut suuri merkitys saamelaisten poliittiselle toiminnalle ja voimaantumisen tunteelle.

– Saamelaisten asema alkuperäiskansana on valtaistanut saamelaisia suhteessa valtioon sekä avannut uusia globaaleja toiminnan kanavia ohi valtion.

Kehitys on ollut osa yleisempää prosessia, jossa on sanouduttu irti valta-yhteiskunnan käytännöistä ja määritelmistä. Tilalle on luotu omat vaikuttamisen ja politiikan kanavat, strategiat ja itsemäärittymiset. Toisaalta liiallinen yhtenäisyyden korostaminen voi myös haurastuttaa saamelaisyhteisöä ja saamelaisten yhteenkuuluvuutta.

– Liian tiukkarajainen käsitys saamelaisuudesta ja saamelaisidentiteetistä lukitsee saamelaisuuden tiettyyn muottiin ja tekee siitä haavoittuvaisen, koska näin esimerkiksi valtio saattaa tunnistaa saamelaisuudeksi ainoastaan tietynlaisen saamelaisuuden.

Ahdas käsitys voi sulkea saamelaisuuden ulkopuolelle esimerkiksi saamelaisalueen ulkopuolella asuvat, muualta kuin perinteisistä elinkeinoista elantonsa saavat ja saamen kieltä taitamattomat saamelaiset. Edelleen voidaan kysyä, edellyttääkö saamelaisten alkuperäiskansastatus perinteisyyden ja maa- oikeuksien nostamista saamelaispolitiikan keskiöön.

– Luulen, että saamelaisuuden sisäisen monimuotoisuuden ja moniarvoisuuden nostaminen politiikan keskiöön voisi edistää saamelaisten yhteenkuuluvuutta ja näin myös saamelaisyhteisön ja kulttuurin elinvoimaisuutta paremmin kuin tiukka yhtenäisyydestä kiinni pitäminen, Valkonen toteaa.

Väitöskirja on valmistunut Arktis-tutkimuskeskuksessa, joka on opetusministeriön tukema valtakunnallinen monitieteinen tutkijakoulu. Tutkijakoulua koordinoi Lapin yliopiston Arktinen keskus.

Väitös 4.12.2009

Sanna Valkonen: *Poliittinen saamelaisuus*

Sukupuolistavat käytännöt piilossa päiväkodeissa

Kasvatustieteen maisteri *Outi Ylitapio-Mäntylä* tarkastelee väitöstutkimuksessaan lastentarhanopettajien tarinoiden kautta sitä, miten erilaiset sukupuolistavat käytännöt ja monisyiset vallan rakenteet ilmenevät lastentarhanopettajien kasvatustyössä.

Tutkimuksen mukaan päiväkodeissa sukupuolistavat käytännöt ja valta-asetelmat näkyvät tiedostamattomina ja piilevinä käytäntöinä, joita toistetaan yhä uudestaan. Sukupuolen pohjalta muodostetaan monenlaisia jakoja ja järjestyksiä lasten välille, lasten ja aikuisten välille sekä päiväkodin työntekijöiden välille.

– Kasvattajat, toiset lapset ja koko lapsen lähipiiri määrittelevät esimerkiksi, millai-

set lelut ja leikit kuuluvat tytöille ja pojille ja millainen käyttäytyminen on sopivaa. Myös leikkitilojen ja -paikkojen jakaminen voi perustua sukupuoleen. Esimerkiksi tytöjä ohjataan pöydän ääreen piirtämään ja poikia liikuntasaliin, Ylitapio-Mäntylä sanoo.

Sukupuolittuneita käytäntöjä on havaittavissa myös lastentarhanopettajien työnsäjoissa.

– Mies ohjaa poikia miestapaisiin ja naisten tyttöjä naistapaisiin töihin: miehet opettavat puutöitä tai pelaavat jalkapalloa ja naiset sormivirkkaavat tai taitoluistelevat. Tapaisuudet elävät sitkeästi päiväkodin arjessa, vaikka toiminnoilla itsellään ei ole sukupuolta, Ylitapio-Mäntylä toteaa.

Ylitapio-Mäntylän mukaan kasvattajan tulisi tiedostaa oman toimintansa sukupuolistavat käytännöt ja mallina oleminen sekä se, että käytännöt ovat kulttuurisesti opittuja asioita.

– Päiväkodin tai koulun tyttömyisyys tai poikamaisuus ei ole sidottu kasvattajien sukupuoleen, vaan kasvatuskulttuurin sukupuolistavaan luonteeseen. Näin ollen asiaa auttaa vain kasvatuskulttuurin muutos.

Toisaalta lastentarhanopettajien työn paikantaminen naisten työksi jatkaa ja toistaa kulttuurista kuvaa naishoivaajuudesta.

– Lastentarhanopettajan työ on nykyisin vaativaa ja vastuullista. Opettajat joutuvat mukautumaan päiväkotiyhteisön ja yhteiskunnan vaatimuksiin ja työelämän muutoksiin. Monet turhautuvat työhön, jossa vastuullisuus yhdistyy vaatimattomaan palkkaukseen, Ylitapio-Mäntylä pohtii.

Tutkimuksen tuloksia voivat hyödyntää mm. lastentarhanopettajat, muut varhaiskasvatuksen ammattilaiset, lasten vanhemmat sekä muut opettajuudesta kiinnostuneet.

Väitös 12.12.2009

Outi Ylitapio-Mäntylä: *Lastentarhanopettajien jaettuja muisteluja sukupuolesta ja vallasta arjen käytännöissä*

Väitökset

www.ulapland.fi/uutisarkisto

Papit ja kirkko hyötyvät johtamiskoulutuksesta

Teologian maisteri *Pekka Asikainen* tarkastelee väitöstutkimuksessaan Suomen evankelis-luterilaisen kirkon omaa seurakuntatyön johtamisen koulutusta, joka on suunnattu kirkkoherran tehtäviä hakeville papeille.

Tutkimuksen mukaan opiskelijat tunnistavat koulutuksen aikana omat edellytyksensä hoitaa kirkkoherran eli seurakunnan johtajan tehtäviä aiempaa paremmin. Myös urasuunnitelmat selkeytyvät.

– Näin johtamistehtäviin ei ajaudu henkilöitä, joilla ei ole edellytyksiä toimia johtajina, Asikainen toteaa.

Koulutus auttaa näkemään kirkkoherran tehtävät kokonaisvaltaisesti.

– Opiskelijoiden näkemykset etenkin ihmissuhdejohtamisesta laajenevat, ja he oppivat arvostamaan kirkkoherran tehtävää aiempaa enemmän. Tämä luultavasti parantaa alais- ja työyhteisötaitoja seurakunnissa, joiden työkulttuuria luonnehditaan usein yksilökeskeiseksi, Asikainen arvioi.

Pappien keskuudessa vallitsevaan stereotyyppiseen ajatteluun sukupuolen merkityksestä johtamisessa tulisi kuitenkin kiinnittää entistä enemmän huomiota.

– Opiskelijat liittivät yleisesti miesten johtamiseen kovan asiakeskeisen johtamisen, kun taas naisiin liitetään hyvä mutta toisaalta jopa häiritsevän tunteikas ihmissuhdejohtaminen. Sekä mies- että naispappit toistivat näitä stereotyyppisiä johtamiskäsityksiä, Asikainen toteaa.

Tutkijan mukaan tällainen sukupuolta leimaava ajattelu on haitallista niin nais- kuin miestenkin kannalta.

– Johtamisessa ratkaisee persoona, ei sukupuoli. Johtamiskoulutusta järjestävien tahojen olisikin tärkeää tiedostaa organisaatiossa vallitsevat sukupuoliset stereotypiat.

Seurakunnissa keskiössä on pastoraalinen johtaminen, jossa korostuu kirkon hengellisestä perustehtävästä muistuttaminen ja jonka voi rinnastaa esimerkiksi oppilaitosten pedagogiseen johtamiseen tai armeijan sotilasjohtamiseen.

– Sinällään ei ole olemassa erityistä kirkollista johtamista. Vaikka kirkon perustehtävä on hengellinen, työn tekemiseen ja organisaatioon liittyvät asiat eivät poikkea muiden organisaatioiden johtamisesta, Asikainen painottaa.

Väitös 24.2.2010

Pekka Asikainen: *Kirkkoherran virkaan pätevöittävä johtamiskoulutus opiskelijoiden arvioimana*

Uudet osaamisvaatimukset haastavat ammatillisen opettajan

Kasvatustieteen maisteri *Aila Paaso* selvittää väitöstutkimuksessaan asiantuntijoiden käsityksiä siitä, millaista osaamista toisen asteen koulutuksen ammatillisilta opettajilta vaaditaan tulevaisuudessa. Tulosten pohjalta hän muodostaa osaan ammatillisen opettajan työnkuvan vuonna 2020.

– Ammatillisen opettajan professio on muuttumassa: opettaja- ja oppilaitoskeskeinen ajattelu ja toiminta ovat väistymässä ja yhteydet työelämään tiivistymässä. Lähitulevaisuudessa ammatilliselta opettajalta edellytetään dynaamisuutta, joustavuutta, vahvaa kehittymishalua ja verkostoitumisen taitoja, Paaso toteaa.

Ammatillisen opettajan odotetaan tulevaisuudessa kehittävän omaa alaansa saumattomassa yhteistyössä työelämän kanssa.

– Opettajan tulisi ennakoida työelämän tarpeita ja toteuttaa yritysten tarpeista

kumpuavaa yritys- ja alakohtaista koulutusta. Opettajan tehtävään nivoutuu tulevaisuudessa todennäköisesti myös säännöllisiä työelämäjaksoja sekä erilaisia työelämälähtöisiä projekteja yritysten kanssa, Paaso tiivistää.

Paason mukaan opettajien peruspedagogiset tiedot ja taidot ovat jo nykyisin hyvällä tasolla, samoin kuin opetussuunnitelmien tuntemus. Ongelmia on kuitenkin taidoissa kohdata erilaisia oppijoita, oppimisvaikeuksien tunnistamisessa, yksilöllisyyden huomioimisessa sekä erilaisten opetusmenetelmien käytössä.

– Opiskelijan ammatti-identiteetin tukemisessa tarvitaan opettajan ja opiskelijan dialogista kohtaamista. Opettajan työssä korostuvatkin tulevaisuudessa ohjaajan ja oppimisen tukijan roolit, Paaso painottaa.

Tulevaisuuden opettajan työ edellyttää yhdessä tekemistä.

– Perinteinen yksin työskentely ei enää riitä, ja kollegiaalisuus ja työyhteisöllisen osaamisen vaatimukset haastavatkin opettajan professionaalisen autonomian. Vaatimusten vastapainoksi opettajilla tulee olla tilaa ja aikaa jakaa kokemuksiaan, kehittää työtään ja toimintaansa työyhteisössään organisaation strategian suuntaisesti, Paaso sanoo.

Tutkimuksensa sovelluksena Paaso esittää väitöskirjassaan toimintamallin ammatillisten opettajien osaamisen ja täydennyskoulutuksen kehittämiseksi. Malli tekee näkyviksi opetushenkilöstön osaamisen ja asiantuntijuuden, osaamisen ennakoinnin ja arvioinnin, kehityssuunnitelmien ja täydennyskoulutuksen väliset yhteydet.

Väitös 25.2.2010

Aila Paaso: *Osaava ammatillinen opettaja 2020*

Valokuvat on Suvi Jokelan Kiinan albumista.

35

Opin polulla

Harjoittelu on silta työelämään

Yliopisto-opinnot antavat valmiudet erilaisiin tehtäviin, mutta koulutus ei usein suoraan johda tiettyyn ammattiin. Harjoittelun avulla voi löytää oman paikkansa työmarkkinoilla.

Lapin yliopistossa on käytössä harjoitteluvoucherit. Tiedekunta valitsee voucherien saajat, ja opiskelijat hakevat itse harjoittelupaikkaa. Harjoittelun käytännöt ovat samanlaiset kaikissa tiedekunnissa oikeustieteitä lukuun ottamatta. Oikeustieteissä tiedekuntaneuvosto valitsee harjoittelupaikat, joihin opiskelijat hakevat.

Työelämä- ja rekrytointipalveluiden kehittämispäällikkö Satu Peteri kertoo, että Lapin yliopistolle on tullut jo 350 harjoittelupaikkatarjousta tälle vuodelle.

Peterin mukaan suurin osa opiskelijoista hakee yliopistolle tulleisiin harjoittelupaikkoihin. Voucherjärjestelmän etu on, että opiskelija voi itse etsiä häntä kiinnostavan paikan.

Eniten harjoittelijoita hakee valtio, nykyään entistä useammin myös yksityiset yritykset.

Harjoittelun voi tehdä myös ulkomailla. Matkailututkimusta neljättä vuotta opiskeleva Suvi Jokela on kevään harjoittelussa Pekingissä. Jokela päätti hakea harjoittelupaikkaa ulkomailta saatuaan yliopiston sähköpostilistan kautta viestin CIMOn maaharjoittelupaikoista. Kiinassa viehätti haasteellisuus kielen ja kulttuurin vuoksi.

– Harjoitteluun lähteminen oli työlästä. Hakupaperit lähtivät viime vuoden helmikuussa, mutta paikka varmistui lukuisten haastattelujen ja esseiden kirjoittamisen jälkeen vasta marraskuun lopussa. Järjestelyihin Suomessa jäi aikaa vain kuukausi.

Jokela on markkinointiasistenttina mainostoimistossa. Kiinan kielen taitoa ei tarvittu, sillä englannilla pärjää.

Jokela on saanut heti paljon vastuuta. Työharjoittelun hän on kokenut stressaavaksi, mutta opettavaksi.

– Vaikka yliopisto antaa eväitä työelämään, olen ollut aivan ulalla. Kirjojen lukeminen antaa ehkä hiukan varmuutta, mutta kaikki pitää oppia stressin ja kantapään kautta.

Jokela toivoo, että harjoittelusta on apua tulevaisuuden työnhaussa.

– Harjoittelussa pystyy nimenomaan harjoittelemaan työtä ja pienet mokat annetaan helpommin anteeksi. Harjoittelun tulisikin kuulua jokaiseen tutkintoon pakollisena.

Ylioppilaskunnan hallituksen varapuheenjohtajan Satu Girsin mukaan harjoittelun rooli vaihtelee aloittain.

– Esimerkiksi politiikatieteissä opiskelijoilla on harvoin opintojen aikana mahdollista saada alan työkokemusta. Silloin harjoittelu on tärkeä linkki työelämään.

Voucherien valintakriteerinä on opintopistemäärä. Toisilla aloilla voucheriin vaadittava opintopistemäärä nousee suhteettoman korkeaksi. Sen sijaan oikeustieteissä harjoittelupaikkoja voivat hakea kaikki, jotka ovat suorittaneet 160 opintopistettä.

Girs pitää opintopistemäärää kaikesta huolimatta objektiivisena tapana päättää voucherien saajat, parempaakaan ei ole keksitty.

Valtakunnallisesti Lapin yliopiston voucherjärjestelmä kestää vertailun. Muun muassa Helsingissä voucherit arvotaan ja Lappeenrannan teknillinen yliopisto on luopunut niistä kokonaan.

Johanna Sarriola

Mikä voucher?

- Voucherit, suuruudeltaan 1 670 euroa, jaetaan tiedekuntien opiskelijamäärien perusteella.
- Hakijana opiskelija, tuki maksetaan työnantajalle.
- Harjoittelu aika pääsääntöisesti kolme kuukautta.
- Yliopisto tukee noin sadan opiskelijan harjoittelua vuosittain.
- Sosiaalityön, kuvataidekasvatuksen ja luokanopettajaopiskelijat eivät kuulu voucher-järjestelmän piiriin, sillä heidän tutkintoonsa kuuluu erillinen harjoittelu.
- Harjoittelu on pakollinen kasvatustieteiden tiedekunnassa, muissa vapaaehtoinen.
- Työharjoittelun voi tehdä myös ilman voucheria, opintotuen turvin.

Lyhyesti

Valokuva: N.H.

Lapin yliopistorahastolle tuksensa ovat antaneet mm. Lapin korkeakoulujen neuvottelukunnan varapuheenjohtaja *Antero Ikäheimo* (vas.), Kemijoki Oy:n toimitusjohtaja *Aimo Takala*, rakennusneuvos *Seppo Aho* ja Wipro Oy:n toimitusjohtaja *Risto Niva*.

Lappilaiset yritykset tukevat yliopistoa

Lapin yliopistorahasto on Lapin yliopiston yhteyteen perustettu Lapin yliopiston muista varoista erillinen rahasto. Ensimmäiset tukirahat – reilu 312 000 euroa – rahaston tilille kolahtivat Lapin yliopistosäätiön juhlavuoden keräyksestä. Nyt lappilaiset yritykset ovat lahjoittaneet rahastoon lisäksi 130 000 euroa.

Kemijoki Oy on lahjoittanut Lapin yliopistorahastoon 40 000 euroa.

– Lapin yliopisto on merkittävä maakunnallinen toimija. Sen toiminnan vahvistaminen on tärkeää myös yrityksille. Kemijoki Oy:n toiminta perustuu Lapin luonnonvaran, veden, hyödyntämiseen ympäristöllisesti kestäväällä tavalla. Näemme paikallisen yliopistotason koulutuksen arvokkaaksi. Se vahvistaa tutkimusta ja kehitystä täällä, missä matkailu, kulttuuri, luonnonvarat ja teollisuus elävät symbioosissa keskenään, toteaa Kemijoki Oy:n toimitusjohtaja *Aimo Takala*.

– Toivon, että mahdollisimman moni yritys kokee Lapin oman yliopiston menestystekijänä myös omalle toiminnalleen ja kantaa kortensa kekoon. Oma yliopisto luo vetovoimaa, edistyskykyä ja kansainvälisyyttä, joita il-

man maakuntamme elinvoimaa on vaikea ylläpitää, Takala sanoo.

Kemijoki Oy:n lisäksi merkittäviä lahjoituksia ovat antaneet Savagroup Oy, Pentik Oy, Wipro Oy ja Lappset Group Oy, kukin 20 000 euroa, sekä Lapin Kansa, 10 000 euroa.

Teollisuusneuvos, Lapin korkeakoulujen neuvottelukunnan varapuheenjohtaja *Antero Ikäheimon* mukaan lappilaiset yritykset tiedostavat, että lappilainen monipuolinen ja korkeatasoinen koulutus tukee yritysten menestymistä.

– Koulutuksen kehittämisessä, tukemisessa ja hyödyntämisessä yritysten on oltava mukana. Lappilaiset pienet ja keski-suuret yritykset tekevät vuosittain yli 50 miljoonan euron tuloksen verojen jälkeen. Mielestäni jokaisen yrityksen pitäisi varata 1–2 % nettotuloksestaan yhteiskuntavastuuosuutensa täyttämiseen. 1 % toisi jo yli 500 000 euroa rahastoon, joka 2,5-kertautuisi valtion mukaantulon myötä. On myös hyvä muistaa, että sekä yritysten että yksityisten tekemät 850–250 000 euron lahjoitukset ovat vähennyskelpoisia verotuksessa, Ikäheimo toteaa.

Uudistetut yrittäjyysopinnot

Lapin yliopistossa alkavat ensi syksynä 60 opintopisteen laajuiset uudistetut yrittäjyysopinnot. Lapin yliopistossa on järjestetty 25 opintopisteen laajuisia yrittäjyysopintoja jo usean vuoden ajan. Ensi syksynä sisällöllisesti uudistuneet yrittäjyysopinnot laajenevat 60 opintopisteen laajuisiksi.

Opiskelijat saavat opinnoissa kuvan siitä, mitä kaikkea yrittäjyyteen kuuluu sekä valmiuden hankkia tarvitsemaansa lisäosaamista toimiakseen yrittäjinä. Opinnot ovat avoimia Lapin yliopiston kaikkien tiedekuntien ja avoimen yliopiston opiskelijoille, ja niitä tarjotaan avoimen yliopiston kautta.

Mitä kyselyt tietävät?

Lapin yliopiston menetelmätieteiden laitoksella on käynnistetty kyselytutkimus, jossa tarkastellaan seksuaalista väkivaltaa ja siihen liittyen tekijän ja uhrin vastuuta sekä oikeuslaitoksen toimintaa.

Eriyisen kyselykokonaisuudesta tekee se, että siinä selvitetään myös, miten kyselytiedon keräämisen tavat vaikuttavat tutkimustuloksiin: miten vastaajiksi valikoidutaan, millaisella tavalla kuva suomalaisten näkemyksistä vaihtelee eri tavoin toteutetuissa kyselytutkimuksissa, keiden 'ääni' kyselyissä kuuluu ja pystytäänkö tilastollisilla menetelmillä paikkaamaan aineiston laadullista valikoitumista.

Kokonaisuus sisältää kolmella eri tavalla toteutetut kyselyt: otantapohjainen lomakekysely, katugallup ja sähköinen kyselylomake. Amnesty Internationalin Suomen osaston kanssa toteutettu katugallup on yksi osa usean tutkimuksen kokonaisuutta.

Yliopistot mukaan Barentsin kehittämiseen

Lapin ja Oulun yliopistojen rehtorit isännöivät viidettä kertaa Barents Cross Border -yliopiston (BCBU) rehtorien kokousta, joka järjestettiin Rovaniemellä 10.–11. maaliskuuta 2010. Kokouksen aluksi järjestettiin seminaari, jossa pohdittiin yliopistojen mahdollisuuksia tukea Barentsin alueen kehitysohjelmaa ja elinkeinoelämää.

Tällä hetkellä Barentsin alueen kehitysohjelma on ensisijaisesti taloudellinen ja elinkeinopoliittinen suunnitelma, jossa ei ole selkeästi määritelty tehtäviä yliopistoille. Alueen yliopistoilla on kuitenkin vahva tahto olla mukana kehityksessä. Käytännössä yliopistojen on mahdollista osallistua kehitystyöhön tutkimuksensa, opetuksensa ja yhteiskunnallisten tehtäviensä kautta.

Barentsin alueen yliopistot ovat tehneet valtakunnan rajat ylittävää yhteistyötä jo 1970-luvulta lähtien. Viime vuosina yhteistyö on ollut tiivistä etenkin Barents Cross Border University -hankkeessa. Barents Cross Border -yliopistossa ovat olleet mukana Lapin ja Oulun yliopisto sekä kahdeksan yliopistoa Luoteis-Venäjältä: kolme yliopistoa Murmanskista, kolme Arkangelista ja kaksi Petroskoista. Lähi-tulevaisuudessa yhteistyötä pyritään syventämään myös Pohjois-Norjan ja Pohjois-Ruotsin yliopistojen kanssa.

BCBU-verkosto toteuttaa yliopistojen yhteistyönä neljää kansainvälistä englanninkielistä maisteriohjelmaa: ympäristötekniikan, tietotekniikan, pohjoisen hyvinvoinnin sekä vertailevan sosiaalityön maisteriohjelmaa. Lisäksi suunnitteilla on oikeustieteiden maisteriopetusta. Kaikki ohjelmat tukevat tietoa ja tutkimusta Suomen lähialueyhteistyön strategian keskeisillä painopistealueilla eli ympäristön, hyvinvoinnin ja terveyden, tietoliikenteen sekä oikeuslaitoksen aloilla. Kansainvälisissä ohjelmissa opiskelee tällä hetkellä noin 50 opiskelijaa.

Uusia professoreita

Lapin yliopisto on ottanut rehtorin päätöksellä oikeustieteen tohtori, hallintotieteiden lisensiaatti *Lotta Viikarin* kansainvälisen oikeuden professorin tehtävään oikeustieteiden tiedekuntaan 1.3.2010 lukien.

Viikari on suorittanut oikeustieteen kandidaatin tutkinnon Lapin yliopistossa 2001, hallintotieteiden lisensiaatin tutkinnon Joensuun yliopistossa 2006 ja oikeustieteen tohtorin tutkinnon Lapin yliopistossa 2007. Viikarin tutkimustyö painottuu kansainväliseen oikeuteen, kansainväliseen ympäristöoikeuteen ja avaruusoikeuteen.

Viikari on toiminut oikeustieteiden tiedekunnassa kansainvälisen oikeuden vt. professorina sekä Ilmailu- ja avaruusoikeuden instituutin johtajana. Hän on työskennellyt useita vuosia tutkijana Lapin yliopiston Arktisen keskuksen Pohjoisen ympäristö- ja vähemmistöoikeuden instituutissa.

Dosentti, oikeustieteen tohtori *Tuulikki Mikkola* on otettu vertailevan oikeustieteen ja kansainvälisen yksityisoikeuden professorin tehtävään oikeustieteiden tiedekuntaan 1.2.2010 lukien.

Mikkola on suorittanut oikeustieteen tohtorin tutkinnon Lapin yliopistossa 1999. Hänet on nimitetty kansainvälisen yksityisoikeuden ja oikeusvertailun dosentiksi Helsingin yliopistoon vuonna 2004 sekä vertailevan yksityisoikeuden dosentiksi Lapin yliopistoon vuonna 2005.

Työurallaan Mikkola on toiminut määräaikaisena yksityisoikeuden professorina Lapin yliopistossa 1999–2000, tutkijatohtorina Helsingin yliopistossa 2001–2005, määräaikaisena oikeustieteen professorina Lapin yliopistossa 2006–2007 sekä vertailevan oikeustieteen ja kansainvälisen yksityisoikeuden määräaikaisena professorina Lapin yliopistossa vuodesta 2007 lähtien.

Doctor of Philosophy in Politics *Julian Reidi* on puolestaan otettu kansainvälisten suhteiden professorin tehtävään yhteiskuntatieteiden tiedekuntaan 1.3.2010 lukien.

Reid on suorittanut Bachelor of Arts -tutkinnon sodan ja filosofian aloilta Lontoon yliopiston King's Collegessa 1996, Master of Philosophy -tutkinnon kansainvälisen poliittisen talouden alalta Amsterdamin yliopistossa 1999 sekä Doctor of Philosophy in Politics -tutkinnon Lancasterin yliopistossa 2004.

Työurallaan Reid on toiminut kansainvälisten suhteiden ja politiikan tutkijana ja opettajana mm. Lancasterin ja Sussexin yliopistoissa sekä Lontoon yliopiston School of Oriental and African Studies -laitoksella ja King's Collegessa. Lapin yliopiston kansainvälisten suhteiden määräaikaisena professorina Reid on työskennellyt vuodesta 2007 lähtien.

Julkaisut

www.ulapland.fi/julkaisut

Voiko sosiaalityötä tehdä verkossa?

Professori *Anneli Pohjolan* mukaan sosiaalityön tulevaisuuden suuriin haasteisiin kuuluu sen pohtiminen, miten ja millä alueilla kasvokkain tapahtuvasta auttamisesta voidaan siirtä virtuaaliseen tukemiseen. Teos *Sosiaalityö, tieto ja teknologia* (PS-kustannus, 2010) on ensimmäinen alan kokonaisvaltainen esitys. Teoksen ovat toimittaneet Anneli Pohjola, *Aino Kääriäinen* ja *Sirpa Kuusisto-Niemi*.

– Teknologian kehitys ei voi ratkaista sosiaalisia ongelmia, kuten köyhyyttä tai syrjäytymistä. Tietoteknisten ratkaisujen avulla voidaan kuitenkin kanavoida avunantoa ja helpottaa useita sosiaalialan työtehtäviä. Esimerkiksi verkkoneuvonta on madaltanut sosiaalityön asiakkaiden kynnystä hakea apua, Pohjola sanoo.

– Tietoteknologinen kehitys synnyttää kuitenkin myös ennakoimattomia ongelmia. Ihmisten ja teknologian kohtaamisessa syntyy uudenlaisia eettisyyden, tietoon liittyvän vallan ja tasa-arvon haasteita. Digitaaliset kuilut syntyvät, kun teknologia kehittyy irrallaan toiminnan sisällöllisestä kehityksestä, Pohjola lisää.

Teos on Sosiaalityön tutkimuksen seuran kahdeksas vuosikirja, ja se julkistettiin valtakunnallisilla sosiaalityön tutkimuksen päivillä helmikuussa 2010 Jyväskylässä.

Akateemisesta työstä moniäänisempää

Lapin yliopiston johtamisen professori *Susan Meriläinen* on yhtenä toimittajana kesäkuussa ilmestyvässä kirjassa, jossa pohditaan, kuinka akateemista tutkimusta, opetusta ja hallintoa voidaan muuttaa nykyistä moniäänisemmäksi.

Making Inclusion Work -teoksessa on artikkeleita yli kahdeltakymmeneltä tutkijalta ympäri maailmaa. He nostavat esiin erilaisia hyviksi havaittuja päivittäisiä työkäytäntöjä, joilla akateemista moniäänisyyttä on pystytty parantamaan mm. opetussuunnitelmissa, ope-
tuksessa ja tutkimuksessa.

Kirjaa voivat hyödyntää erityisesti akatee-

misten instituutioiden ja koulutushallinnon kehittäjät. Lisäksi se soveltuu ajattelun virittäjäksi toimintatutkimuksen harjoittajille sekä opiskelijoille, jotka ovat kiinnostuneita moniäänisyydestä, osallistamisesta ja akateemisen työn käytännöistä.

Professori Susan Meriläinen on toimittanut teoksen yhdessä Itä-Suomen yliopiston innovaatioiden johtamisen professori *Saija Katilan* ja Aalto-yliopiston johtamisen professori *Janne Tienarin* kanssa. Edward Elgar Publishing julkaisee teoksen kesäkuussa, ja sitä voi tilata ennakkoon osoitteesta www.e-elgar.com tai [direct.order\(at\)marston.co.uk](mailto:direct.order(at)marston.co.uk).

Sovittelu ja sovittelijana toimiminen

Kasvatustieteen professori *Esa Poikelan* toimittamassa teoksessa *Sovittelu – Ristiriitojen kohtaamisesta konfliktin hallintaan* esitellään sovittelun ja sovittelijana toimimisen periaatteet sekä perehdytään monipuolisesti sovittelun osa-alueisiin.

Teoksessa annetaan varsin kattava kuva suomalaisen sovittelun osa-alueista. Kirjassa käsitellään esimerkiksi, miten sovittelu voisi parantaa rikosten uhrien asemaa, kuinka lasten hyvinvointi otetaan perhekonfliktien sovittelussa huomioon ja millä tavoin työelämän konflikteja olisi viisainta lähteä ratkomaan. Lisäksi teoksessa tarkastellaan, voisiko vertaissovittelu toimia koulussa paremmin kuin vanhat kurinpitokeinot ja miksi sovittelua voidaan pitää myös oppimismahdollisuutena.

Teos koostuu sovittelevan oikeuden, lähisovittelun, työyhteisösovittelun, ympäristöasiain sovittelun, rauhansovittelun ja oppivan sovittelun aihekokonaisuuksista ja niihin liittyvistä artikkeleista. Kirjan artikkelit osoittavat, että sovittelija ei ole tuomari eikä hän voi antaa osapuolia sitovia määräyksiä tai ratkaisuja. Sovittelijan tehtäviin ei myöskään kuulu oikeudellisten neuvojen antaminen osapuolille. Hänen tehtävänsä on fasilitoida eli kannustaa, tukea ja avustaa osapuolia löytämään ratkaisu ristiriitaansa.

Teos on tehty yhteistyössä Suomen sovittelufoorumin kanssa.

Suomen Kulttuurirahaston apurahoja

- Yhteiskuntatieteiden maisteri *Leena-Kaarina Hakkarainen* matkailun työ-
kulttuuria käsittelevään väitöskirjatyöhön, Hotelli- ja ravintolaneuvoston rahastosta 16 000 euroa.
- Kasvatustieteen maisteri *Tanja Heikkinen* nuorten vankien peruskoulukoke-
muksia käsittelevään väitöskirjatyöhön, Peruskouluväen rahastosta 11 000 euroa.
- Taiteen tohtori *Mirja Hiltunen* ja TaidelnSEA-työryhmä taideohjelman ja yhteisötaidestudioiden järjestämiseen Sustainable Art Education -kongressissa 8 000 euroa.
- Yhteiskuntatieteiden maisteri *Tanja Joona* alkuperäiskansojen maa-
oikeuksia Pohjoismaissa sekä Latinalaisessa Amerikassa ja Australiassa käsittelevään väitöskirjatyöhön, Outokumpu Oy:n rahastosta 11 000 euroa.
- Taiteen ja kasvatustieteen maisteri *Jonna Katajamäki* postmodernin ajan metafiktiivistä kuvakirjataidetta käsittelevään väitöskirjatyöhön 21 000 euroa.
- Taiteen ylioppilas *Anna Kouhia* käsityötuotosta kulttuuristen merkitysten kantajana käsittelevään pro gradu -työhön, Taru, Ilmari ja Pentti Mannisen rahastosta 4 000 euroa.
- Taiteen maisteri *Hanna Levonen-Kantomaa*, taiteen maisteri *Henri Hagman* ja kuvataiteilija *AMK Ninni Korkalo* Taide heijastaa -kuvataidetyöpajojen järjestämiseen 10 000 euroa.
- Yhteiskuntatieteiden maisteri *Marjo Lindroth* alkuperäiskansojen poliittista toimijuutta YK:ssa käsittelevän väitöskirjatyön loppuunsaattamiseen 9 000 euroa.
- Taidemaalari, professori *Juhani Tuominen* näyttelyn järjestämiseen Istanbulissa 12 000 euroa.

Lapin korkeakoulukirjastolle johtokunta

Lapin korkeakoulujen rehtorit ovat nimenneet Lapin korkeakoulukirjaston johtokunnan kolmen vuoden toimikaudeksi. Kirjasto on Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun, Lapin yliopiston ja Rovaniemen ammattikorkeakoulun yhteinen erillinen laitos.

Korkeakoulujen edustajat johtokunnassa ovat *Jukka Mäkelä* (Lapin yliopisto), *Outi Hyry-Honka* (Rovaniemen ammattikorkeakoulu, RAMK), *Kerttu Oikarinen* (RAMK) sekä *Markku*

Tarvainen (Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, KTAMK). Johtokunnan puheenjohtajaksi rehtorit nimesivät Markku Tarvaisen.

Henkilökunnan edustajia johtokunnassa ovat *Merja Kinnunen* (Lapin yliopisto), *Anja Mikkola* (KTAMK) sekä *Paula Korteniemi* (RAMK). Kirjaston edustajat ovat *Paula Kangasniemi* ja *Annamari Pudas*. Korkeakoulujen oppilaskuntien edustajina johtokunnassa ovat *Tommi Sepponen* ja *Riikka Gullsten*.

Konsernin tukipalveluiden rakentaminen etenee

Lapin korkeakoulukonsernin yhteisten tukipalveluiden rakentaminen aiheuttaa muutoksia palvelupisteiden sijaintiin.

Rovaniemen ammattikorkeakoulun opintotukilautakunnan toimisto on muuttanut Lapin yliopiston tiloihin. Toimisto palvelee osoitteessa Yliopistonkatu 8, E-siipi, 1. kerros. Palvelupisteeseen muuttivat RAMKista opintotukilautakunnan sihteeri *Vuokko Kononen* sekä opintotukilautakunnan varasihteeri *Maija Törmänen*.

Konsernin hankehallinnon kehittämisen myötä RAMKin hanketaloushallinnon henkilöstö on muuttanut yhteisiin tiloihin Lapin yliopiston täydentävän rahoituksen palveluiden kanssa. Yhteinen osoite on Yliopistonka-

tu 8, E-siipi, 2. kerros, josta löytyvät yliopiston henkilöiden lisäksi jatkossa myös *Pirkko Nissinen*, *Erja Malvalehto*, *Sirpa Laukkanen*, *Aino Piirainen* ja *Katja Hämäläinen*.

Avoimen korkeakouluopetuksen palvelupiste Rovaniemellä keskitetään Lapin yliopiston opiskelupalveluiden yhteyteen Yliopistonkatu 8:n E-siipeen. Avoimen korkeakouluopetuksen palvelupisteessä palvelevat Lapin yliopiston, RAMKin ja Lapin kesäyliopiston avoimen opetuksen henkilöt. Palvelupisteeseen muuttaa RAMKista opintosuhteeri *Seija Enbuske* ja koulutussuunnittelija *Niina Riihiniemi*. Lapin kesäyliopistolta palvelupisteeseen on muuttanut koulutussuunnittelija *Liiisa Sirviö*.

Yleisöluentoja luontosuhteesta ja eläinten asemasta

Lapin yliopistossa järjestetään huhti-toukuussa kaksi yhteiskuntatieteellisen ympäristötutkimuksen luentosarjaa. Luennoilla paneudutaan ihmisen luontosuhteeseen ja eläinten yhteiskunnalliseen paikkaan.

Monitieteisessä luentosarjassa *Sensing nature – Ihminen luonnossa*, ympäristö ihmisessä pohditaan ihmisen ja ihmisyhteisöjen luontosuhdetta. Luennoilla tarkastellaan, miten ilmastonmuutos, työ, taide, tekniikka sekä erilaiset arkiset ja vapaa-ajan käytännöt vaikuttavat ympäristösuhteeseemme.

Puhujina ovat muun muassa professori *Timo Jokela*, filosofi *Toivo Salonen* ja erikoistutkija *Elina Helander-Renvall* Lapin yliopistosta sekä professori *Pauli Tapani Karjalainen* Oulun yliopistosta.

Animalia ry:n toiminnanjohtaja, eläinsosiologi *Salla Tuomivaara* puolestaan pitää huhti-kuussa luentosarjan yhteiskuntatieteellisestä eläintutkimuksesta. Luennoillaan hän tarkastelee sosiologisen eläintutkimuksen näkökulmia ja alan ajankohtaisia aiheita.

Luennot ovat avoimia kaikille kiinnostuneille. Tervetuloa!

Lisätietoja Lapin yliopiston nettisivujen tapahtumakalenterista.

Vertaistukea aloittaville opettajille

Lapin yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta on mukana opetusministeriön rahoittamassa hankkeessa, jonka tavoitteena on vahvistaa ja täydentää opetusalan työntekijöiden ammatillista osaamista vertaistuen avulla. Vertaisryhmämentorointi on suunnattu erityisesti uusille opettajille.

Hankkeen koordinaattorin, dosentti *Hannu L. T. Heikkisen* mukaan hanketta voidaan pitää historiallisena monessakin mielessä.

– Kyse on laajapohjaisesta yhteistyöstä, jossa ovat mukana sekä ammatilliset opettajakorkeakoulut että opettajakoulutus antavat yliopistot, Heikkinen sanoo.

Lapin yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta käynnistää kevään aikana alueellisen suunnitelman koulutuksen toteuttamisesta. Tavoitteena on, että toiminta käynnistyy ensi syksynä.

Hanketta koordinoi Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitos.

Kuvataide ja puhuva subjekti

Kuluvana keväänä on mölisty ja kirjoiteltu kiihkeästi nykytaiteesta. Kuvataiteilija *Osmo Rauhalan* on laske-
nut, kuinka monta apurahaa *Teemu Mäki* on saanut
ja kuinka monta kertaa hän on itse jäänyt ilman. Rau-
halan poliittiset foorumit ovat Aamulehti ja Kokoo-
muksen Nykypäivä, Mäen vastaavat Kaltio ja Voima.

Nykyään lähes jokainen taiteilija osaa sanoa: "Taide
voi olla poliittista, mutta se ei ole puoluepoliittista".
Mitä tämä tarkoittaa? Sitäkö, että taiteilija kirjoittaa
Kokoomuksen lehteen puoluepoliittisesti "sitoutumat-
tomana" vaiko sitä, että taideteoksen tasolla ilmenevä
politiikka tarvitsee tulkintaa aktuaalisuakseen?

Suureksi hämmästykseni törmään edelleen tai-
teilijoihin ja taidekirjoittelijoihin, jotka mieltävät "po-
liittisen" jonakin porvarilliselle taiteelle vastakkaisena,
ikään kuin poliittisuus taiteessa merkitsisi vain kantaa
ottamista ja vasemmistolaisuutta. Tässä mielessä Osmo
Rauhalan anti taidekeskustelulle on tärkeä. Hän osoit-
taa, että avoimesti oikeistolainen peurataulujen maa-
laaja on julkisessa roolissaan yhtä lailla poliittinen toi-
mija kuin kuka tahansa aktivisti. Rauhalan on ideolo-
ginen toimija. Hänellä on selvä agenda: vasemmisto-
hegemonia eli "maolainen klikki" on saatava sivuun
Suomen taidemaailmasta.

Taidepuheen taso on kuitenkin murheellinen, jos
ihminen avaa julkisesti suunsa puhuakseen maolaises-
ta klikistä tai suhteuttaakseen omaa apurahapottiaan
muiden vastaaviin. Tällöin puhutaan kaunaisesti po-
liittis-taloudellisista asioista sen sijaan, että keskityttäi-
siin itse taiteeseen. Tilanne ei poikkea siitä, jos tutkijat
puntaroisivat omien ja kollegoidensa apurahajakaumia
häpeämättömän egoistisesti ja puolueellisesti.

Suomalaisen kuvataiteilijan puhe radiossa, televisi-
ossa ja muussa mediassa paljastaa huolestuttavia seik-
koja suomalaisesta taidekoulutuksesta. Tämä koskee
sekä vapaita taiteita että taideteollisia aloja niiden kai-
killa tasoilla, unohtamatta Lapin yliopiston taiteiden
tiedekuntaa.

Huomiodaanko taidekoulutuksessa riittävästi pu-
hetta ja keskustelutaitoa eli toisen ihmisen huomioon
ottamista ja kuuntelemista? Tuetaanko heitä, jotka ha-
luaisivat hioa näitä ihmisenä olemiseen kuuluvia pe-
rustekijöitä?

Suomalaiset kuvataiteilijat ovat keskimäärin korkeas-
ti koulutettuja, eikä yksilöä kannata syyttää. Se on liian
helppoa. Vika on koulutusrakenteissa. Vaikka erilaiset
yhteisölliset ja dialogiset toimintamallit ovatkin tulleet
kuvataiteeseen ryminällä, yhteiskunnallisia aineita vie-
rastetaan edelleen. Pelätään, että puhe peittoaa taiteen
ja yhteiskuntateoria tappaa luovuuden.

Näin ulkoinen maailma jää kuvataiteilijalle vieraak-
si. Kun hän astuu ulos työhuoneeltaan hän kohtaa to-
dellisuuden, jota hän ei kykene käsittelemään saatikka
käsitteellistämään. Työkalut puuttuvat, olipa koulutus
korkeaa tai matalaa tai siltä väliltä.

Kalle Lampela

Kuvataiteilija, jatko-opiskelija taiteiden tiedekunnassa

Valokuva: N.H.

Kuvassa vasemmallä Suvi Ronkainen, Mauri Ylä-Kotola, Marjatta Heikkilä-Rastas, Matti Niemivuo, Kai Kokko, Timo Jokela ja Kirsi Kuusikko.

Professorien juhlaluennot

Lapin yliopiston uudet professorit pitivät juhlaluentonsa 2.3.2010.

Ympäristöoikeuden professori *Kai Kokkon* luennon otsikkona oli Lapin ihmiset ja ympäristösääntely – globaalin ja paikallisen tason leikkauksia.

Hallinto-oikeuden professori *Kirsi Kuusikon* luennon otsikkona oli Hallinto-oikeus – ennen ja nyt.

Muodin ja vaatetuksen professori *Marjatta Heikkilä-Rastaa* luennon otsikkona oli Koh-ti kansainvälisyttä – laadukkaan, kestävänn suunnittelun ehdoin.

Oikeustieteiden tiedekunnan dekaani *Matti Niemivuo* ja taiteiden tiedekunnan dekaani *Timo Jokela* esittelivät professorit.

Peda-forum-päivillä pohditaan valmistumista edistäviä toimenpiteitä

Rovaniemellä Lapin yliopistossa 25.–26. elokuuta 2010 järjestettävien Peda-forum-päivien pääteema on kohti työelämää. Päivät on suunnattu yliopisto- ja korkeakouluopetuksesta kiinnostuneille opettajille, tutkijoille, opiskelijoille sekä hallintotyötä tekeville.

Teeman kautta päivillä halutaan nostaa keskusteluun opiskelijoiden työelämään siirtymisen opetuksen, opiskelun ja opintohallinnon näkökulmasta. Ajankohtainen keskustelun aihe on tutkintojen suorittamisen nopeuttaminen ja sen tuomat haasteet opetuksen,

opintojen ja opintohallinnon kehittämisessä.

Lisäksi päivillä pohditaan yliopisto- ja korkeakoulututkintojen työelämävastaavuutta sekä valmistumista edistäviä toimenpiteitä. Päivien järjestäjien mukaan kehittämistyössä on tärkeää pitää yllä keskustelua opiskelija- ja työyhteisöjemme hyvinvoinnista sekä opimiskyvyn tukemisesta.

Kutsu on osoitettu tänä vuonna Suomen yliopistojen lisäksi myös Rovaniemen ammattikorkeakoulun sekä Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun henkilöstölle.

Ympäristötieto käyttöön päätöksenteossa

Lapin yliopistossa käynnistyneessä kolmivuotisessa hankkeessa selvitetään, miten tutkimustietoa voidaan hyödyntää entistä paremmin ympäristön käytön suunnittelussa ja päätöksenteossa.

Tieto ympäristön käytön suunnittelussa ja päätöksenteossa -hankkeessa edistetään vuorovaikutusta tutkimustiedon käyttäjien ja tiedon tuottajien välillä sekä kehitetään välineitä, joiden avulla voidaan tehostaa tiedon saatavuutta ja hyödynnettävyyttä päätöksenteossa.

Hankkeessa kehitetään osallistavan suunnittelun menetelmiä sekä koetaan olemassa olevaa ja uutta tutkimustietoa ympäristösuunnittelun ja -päättök-senteon tueksi. Hankkeen aikana laaditaan mm. käsikirja ja verkkosivusto, jotka kokoavat yhteen ympäristöä koskevassa päätöksenteossa käytettävää eri alojen tutkimustietoa. Lisäksi tutkijoille ja päätöksentekijöille järjestetään yhteisiä työpajoja yhteistyön edistämiseksi. Hankkeessa kehitetään myös tiedon hyödyntämisen malli, joka tukee ympäristön ja maankäytön kestävänn kehittämiseen pyrkiviä toimenpiteitä.

Hanke toteutetaan Lapin yliopiston Arktisen keskuksen sekä yhteiskuntatieteiden ja oikeustieteiden tiedekuntien yhteistyönä. Lisäksi siinä ovat mukana merkittävät Lapissa toimivat ympäristösuunnittelutoimistot FCG Finnish Consulting Group Oy, Pöyry Environment Oy ja Lapin vesitutkimus Oy.

Hanke käynnistyi 1.1.2010, ja se päättyi 31.12.2012. Hankkeen kokonaiskustannukset ovat noin 600 000 euroa, ja sitä rahoittavat Euroopan aluekehitysrahasto Lapin liiton kautta, Lapin yliopisto sekä hankkeessa mukana olevat yritykset.

Alumnityö etenee

Lapin yliopiston alumnityö on käynnistynyt rehtorin hyväksymän käynnistämissuunnitelman mukaisesti. Alumnitoiminnan kehittämistä vastaa vararehtori *Kaarina Määttä*.

Alumnikoordinaattorina aloitti maaliskuun alussa *Paula Niemelä*. Hän valmistelee tarvittavan aineiston, koordinoi ja kehittää toimintaa yhteistyössä ohjausryhmän ja tiedekuntien alumninyhteyshenkilöiden kanssa sekä suunnittelee toiminnalle sähköiset yhteistyöalustat.

Alumnityön ohjausryhmän muodostavat vararehtori *Kaarina Määttä*, yhteisöjohtaja *Markus Aarto*, laatujohtaja *Helka Urponen*, kehittämisspäälikkö *Satu Peteri*, suunnittelija *Tanja Javarus* sekä alumnikoordinaattori *Paula Niemelä*.

Tiedekuntien yhteyshenkilöiksi rehtori on nimennyt hallintopäällikkö *Markku Vartiaisen*, professori *Kyösti Kurtakon*, opin-
topäällikkö *Mervi Tikkasen* sekä professori *Juhani Tuomisen*.

Alumnitoiminnan starttitapahtuma 18.6.

Lapin yliopiston alumnit kutsutaan kesäkuun 18. päivänä 2010 alumnitoiminnan starttitapahtumaan Lapin yliopistolle. Tarkemmat tiedot tapahtumasta löytyvät kevään kuluessa osoitteesta www.ulapland.fi/alumni.

Lapin yliopistosta on valmistunut yli 7 000 maisteria ja yli 200 tohtoria. Valmistuneet ovat sijoittuneet merkittäviin asiantuntijatehtäviin sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Yliopiston alumneihin kuuluvat myös valmistuneiden perheenjäsenet sekä yliopistossa työskennelleet.

Lapin yliopisto haluaa pysyä alumniensa akateemisen osaamisen kanssakulkijana. Yliopistosta valmistuneiden kokemus työelämästä ja yhteiskunnallisesta toiminnasta on tärkeä tuki myös yliopistolle sen toteuttaessa omaa missiotaan.

Alumnitoiminnan tavoitteena on mm. vahvistaa koulutusta tarjoamalla alumneille mahdollisuus osallistua heitä kiinnostavan täydennys- ja lisäkoulutuksen suunnitteluun. Tulevilla yhteistyön muodoilla pyritään katsomaan niin alumni kuin yliopistonkin etua.

Alumneille ollaan parhaillaan luomassa internetsivustoa, josta tulee löytymään ajankohtaiset alumnitoimintaa koskevat tiedot. Lisäksi sivujen kautta voi rekisteröityä alumniverkostoon. Alumniasioita hoitaa alumnikoordinaattori *Paula Niemelä*, puhelin 040 519 8364, sähköposti: paula.niemela@ulapland.fi.

Ollila ja Mäkiranta Nuorisotutkimus-lehden toimitusneuvostoon

Yhteiskuntatieteiden tohtori, erikoistutkija *Anne Ollila* ja taiteen tohtori, yliassistentti *Mari Mäkiranta* on valittu Nuorisotutkimus-lehden toimitusneuvostoon vuodelle 2010.

Nuorisotutkimus-lehti on neljä kertaa vuodessa ilmestyvä tieteellinen referee-julkaisu, joka sisältää tietoa nuorista. Lehti on suunnattu nuorisotutkijoille sekä kaikille nuorten parissa työskenteleville. Lehden päätoimittaja on *Sari Näre*. Toimitussihteereinä toimivat tänä vuonna *Minna Laukkanen* ja *Tanja Kontinen*.

Anne Ollila ja Mari Mäkiranta toimittavat lehden tämän vuoden ensimmäisen numeron, jonka teemana on Pohjoiset kulttuurit.

Jokela ja Coutts kansainvälisen lehden toimituskuntaan

Kuvataidekasvatuksen professori *Timo Jokela* ja Pohjoisen kulttuuri-instituutin soveltavan kuvataiteen osa-aikainen professori *Glen Coutts* on valittu kansainvälisen taidekasvatustiedon lehden toimituskuntaan.

Neljä kertaa vuodessa ilmestyvä *International Journal of Education Through Art* -lehti on alansa kansainvälinen ja ehkä merkittävin julkaisufoorumi maailmalla. Lehti esittelee taidekasvatustutkimusta ja kehityslinjoja Euroopassa ja maailmalla tasapainottaen alalla vallitsevaa julkaisu- ja tutkimustoiminnan USA-keskeisyyttä.

Lehden päätoimittajana aloittaa tohtori *Nicholas Houghton*. Jokelan ja Couttsin lisäksi toimituskuntaan kuuluvat lehden entinen päätoimittaja professori *Rachel Mason*, tohtori *Teresa Torres de Eça* sekä professori *Stuart MacDonald*. Lehteä julkaisee Intellect Books.

Journal of Education Through Art -lehti on ollut vahvasti sidoksissa maailmanlaajuisen taidekasvatustieteiden eli InSEAn toimintaan. Lapin yliopiston taidekasvatustieteiden viime vuosina ollut vahvasti esillä järjestön toiminnassa. Seuraava InSEAn kongressi järjestetään Lapin yliopistossa 20.–24. kesäkuuta 2010.

Valokuva: Rovaniemi Design Week

Lapin yliopiston opiskelijoiden muotinäytös esittelee pohjoista valoa yliopiston harjoittelukoululla lauantaina 24.4. klo 16 ja 18.

Muotoa Ounasvaaralle

Huhtikuussa 2010 järjestettävän Rovaniemi Design Weekin teemana on Ounasvaara, joka on juuri nyt ajankohtainen hyvinvointiin, matkailuun ja liikuntaan liittyvä kehittämiskohde kaupungissa. Viikko lähtee käyntiin 24h-designkisalla, jossa neljä huipputiimiä ratkaisee Ounasvaaraan liittyvän muotoiluhaasteen vuorokauden mittaisessa kisassa. Jokaista tiimiä vetää suomalainen muotoilutoimisto.

Muotoilun suur tapahtuma tuo eri puolille kaupunkia näyttelyitä, muotinäytöksiä ja klubi-iltoja. Viikon suurin tapahtumakokonaisuus on Lapin yliopiston muotoiluopiskelijoiden tuottama Design 96300, joka tarjoaa oivan tilaisuuden tutustua taiteiden tiedekunnan koulutusohjelmien tuotantoon Lapin yliopistolla, Ounasvaaralla ja Rovaniemen keskustas-

ROVANIEMI
DISSAIN
DESIGN
DESSINKI

sa. Viikko huipentuu opiskelijoiden järjestämään muotinäytökseen, jonka teemana on tänä vuonna Northern lights.

Matkailun ja elämystuotannon klusteriohjelma järjestää 21.4. Creative Lapland -seminaarin, joka tuo kaupunkiin matkailun ja elämystuotannon kansainvälisiä asiantuntijoita. Jo kuudennen kerran järjestettävän seminaarin teemana on co-creation eli kuinka asiakas otetaan mukaan kehittämään ja markkinoimaan tuotetta tai palvelua.

Rovaniemi Design Weekin järjestää Rovaniemen Kehitys Oy, ja sen päärahoittajat ovat Rovaniemen kaupunki ja Lapin yliopisto.

Rovaniemi Design Week & Design 96300
19.–25. huhtikuuta 2010

Valokuva: Jon Golden

Pihapiirin kouluyhteistyö alkaa

Arktinen keskus, Lapin maakuntamuseo ja Metsähallitus aloittavan yhteistyön koulujen kanssa.

Yhteistyön tarkoituksena on suunnitella toiminnallisia ja houkuttelevia opetuspaketteja kouluille. Tarkoituksena on, että Metsähallituksen uuden Pilke-rakennuksen valmistumisen

jälkeen Arktisen keskuksen, Lapin maakuntamuseon ja Pilkeen pihapiiristä tulee ainutlaatuinen kokonaisuus myös koulujen käyttöön.

Valmistelutyötä johtaa Metsähallituksen koulukoordinaattori Tuulikki Halla. Mallin toimivuutta kokeillaan toukokuussa museoviiikon aikana.

Valokuva: Ari Laakso / Arktinen keskus

Arktisen keskuksen tiedekeskus järjesti Kilpisjärven koulun (kuvassa) ja Ounasvaaran yläasteen koululaisten kanssa I do –ilmastoviestintäprojektiin liittyen aurinkoiset lumenveistopäivät maaliskuun puolivälissä. Lisätietoja projektista Arktisen keskuksen internetsivuilta www.arcticcentre.org.

Euroopan-laajuinen konferenssi elinikäisestä oppimisesta

EUCEN, eurooppalaisten yliopistojen elinikäisen oppimisen verkosto, järjestää 39. konferenssinsa Lapin yliopistossa 27.–29. toukokuuta 2010. Konferenssissa pohditaan elinikäisen oppimisen haasteita tällä vuosikymmenellä.

Konferenssin pääpuhujina ovat tutkimusjohtaja Rita Asplund ETLAS-ta, yliopistonlehtori Geza Fischl Luulajan teknillisestä yliopistosta sekä kehityspäällikkö Minna Takala Nokia Oyj:n tutkimus- ja kehittämisyksiköstä. Myös opetusministeri Henna Virkkunen osallistuu konferenssin avajaisistuntoon. Yhteensä konferenssiin odotetaan noin 150 osallistujaa.

Keskeisiä konferenssin työmuotoja ovat pienryhmälustukset, joita on yhteensä 12 Belgiasta, Espanjasta, Englannista, Ranskasta, Ruotsista, Unkarista, Sloveniasta ja Suomesta. Eurooppalaisia hyviä käytäntöjä esitellään lähes kahdenkymmenen posterin avulla. Uutena työmuotona konferenssissa on tulevaisuutta luotsaava maailman kahvila.

EUCEN (European Association for University Lifelong Learning) on laajin eurooppalainen monitieteinen yliopistojen aikuiskoulutusverkosto, jossa on mukana 212 jäsenyliopistoa 42 maasta. Konferenssi on järjestetty aiemmin kaksi kertaa Suomessa: Helsingissä 1994 ja Joensuussa 1999.

www.ulapland.fi/eucen2010

Viestejä arktiselta tutkimusretkeltä

Arktisen keskuksen jäätutkija ja Arktis-tutkijakoulun väitöskirjatutkija *Emilie Beaudon* oli maaliskuussa pari viikkoa neljän hengen tutkimusretkikunnassa arktisella Jan Mayenin saarella. Emilien ajatuksia tutkimusretkelle valmistautumisesta ja itse retkestä on luettavissa Arktisen keskuksen blogissa.

Mukana retkikunnassa oli myös Oslon yliopistosta tohtori *Anna Sinisalo*, joka hänkin on työskennellyt aiemmin Arktisessa keskuksessa.

arctic2010.wordpress.com

Desert Planet rakensi metron

Desert Planet -yhtye on pohjoisen kaamoksen rauhassa työstänyt jo pitkään isoa nettihankettaan. Mutkien kautta ajatus muotoutui bittiavaruudessa liikennöiväksi Linnunradan metroksi.

Milky Way Underground -sivustolla hypätään sisään avaruudessa kulkevaan metrovaunuun ja liikutaan erilaisten asemien välillä. Asemilta löytyy kasapäin klikattavaa: uutta musiikkia, ennennäkemättömiä videoita, valokuvia, taideprojekteja, pikselihöttöä ja muuta sälää. Sivusto on ilmainen eikä vaadi käyttäjältä rekisteröitymistä.

Yhdeltä asemalta löytyy Desert Planetin uusi albumi *Mortal Kombo*. Levyn voi kuunnella ja ladata ilmaiseksi. Muilta asemilta

pomppaa esiin mm. harvinaista materiaalia bändin alkua ajoilta. Erikoisempaa herkkua ovat myös bändin toteuttamat kuvataideprojektit sekä ennennäkemätön livevideomateriaali.

Milky way Underground -sivusto on tehty bändin suosimalla tee-se-itse-menetelmällä. Metrolinja tehtiin ja sitä ylläpidetään Taiteen keskustoimikunnan säveltaiteen toimikunnan apurahalla.

Desert Planetin muodostavat *Jukka Tarkiainen*, *Jari Mikkola* ja *Antti Hovila*. Mikkola työskentelee Lapin yliopistossa multimedian päätoimisena tuntiopettajana.

www.milkywayunderground.net

Sattuma ja ajan henki

Menin pitämään tieteenfilosofian luentosarjaani. Yllätyin. Opiskelijat olivat hiljaa kirjoittamassa ja salin etuosassa valvoja istui kuin tatti. Kello oli 16.07 ja luentoni oli tar-koitus alkaa reilun viiden minuutin päästä. Soitin viras-tomestarille. Hän kertoi, ettei ollut havainnut eletäkään tilaisuuden päättymisestä.

Olen pitänyt yliopistollisia luentoja yli kolmekymmentä vuotta. Aiemmin kohdalleni ei ole sattunut salikaappaus-ta. Tietenkin pieniä sähläyksiä on tullut esityksien tai lu-entojen venyttyä. Kymmenisen kertaa on sattunut tilanne, jossa minuun on otettu etukäteen, jopa kuukautta aiem-min yhteyttä toivoen salin vaihtamista tms. Joka kerta on löytynyt järkevä ratkaisu. Tilanteessa en nostanut mete-liä. Luentoni pääsin aloittamaan varttitunnin myöhässä virastomestarin osoittamassa toisessa salissa muutaman ratkaisevan ajatuksen kadottaneena.

Tapahtunut on ikävä sattumus enkä tiedä sen tausto-ja. Yhden seikan perusteella ei pidä hätiköityä, saati vaatia järjestelmien tiukentamista. Tapahtunut pysäyttää miet-timään, jospa yksittäistapaus on ajan hengen kylmä il-maus, ajatuskykyiselle merkki käänteestä ja piilossa ole- van esilletulosta. Silloin tapahtunut ilmentää muutosta yliopiston todellistumistavoissa. Yliopiston yhteisöllisyys muuntuu individualistiseksi sulkeutuneisuudeksi ja päät- tymättömäksi indeksitietoiseksi peliksi. Vähittäiset hivut- taen ajatut muutokset ja isot järjestelmien tarkistukset ovat tuottaneet muutoksensa. On rakentunut yliopistokone, jonka poliittinen ohjaus vielä ontuu ja käyntiteho on yhä epätydyttävässä tilassa. Meneillään on prosessit, joissa lakkautetaan yliopistoa yliopistona ja tilalle rakennetaan ulkoisten tavoitteiden mukaan ohjattua koulutuksen ja tutkimusharjoittelun keskusta. Kuvaavasti monet opis- kelijat nimittävätkin yliopistoa kouluksi.

Seuraavan hallitusohjelman formuloimisessa on ope- tusministeriön toimialalla odottamassa monta tehosta- misavausta: opiskelun nopeuttaminen ulkoista ohjausta tiukentaen, uudet sanktiot, opintojen valintojen ohjeista- minen moninaisuutta karsimalla, lukukausimaksut, pää- sykokeiden muuttaminen tuotekontrolliksi, opetuspaket- tien vientiprojektit ja yliopistopalvelujen tuotteistaminen.

Nyt keväällä 80 vuotta täyttävä opettajani *Reijo Wile- nius* on ollut sytyttävä kasvatusfilosofinen uudistaja, julki- sesti kantaa ottava yhteiskuntafilosofinen ajattelija ja kes- kustelija, joka tarmokkaasti on puolustanut yliopistoa yli- opistona. Otan tässä esille joitakin Wileniuksen lausumia:

Niin kauan kuin valtio tai talouselämä (tai nämä molemmat yhteenkietoutuneena ”valtiokapitalistisena” muodostumana) pyrkivät ohjelmoimaan henkistä elämää omien etujensa mu- kaan, ei tämä pysty tuottamaan sitä virikkeiden virtaa, mitä muu yhteiskunta tarvitsee. (1976)

Tutkinnonuudistuksen taustalla vaikutti kaksi suurta joh- toajatusta. Ensimmäinen oli se, että koulutus ja tiede täytyy entistä tiukemmin ohjelmoida työ- ja tuotantoelämän pal- velukseen. Toinen ajatus on ollut saattaa koulutus ja tiede entistä tarkempaan valtiovallan hallintaan. (Talvella 1979)

Kukaan virkamies tai poliitikko ei varmaan ilmoittaudu ihmisen litistäjäksi. Kuitenkin valtion väsymätön koneisto syyttää kaiken aikaa asetuksia ja päätöksiä, jotka tosiasiassa vaikuttavat siihen suuntaan. (Talvella 1979)

Niin kauan kuin filosofia oli melko harmitonta ajatusvoi- mistelua, se sai kohtuullisesti rahaa ja virkoja. Mutta kun se uskalsi ruveta kyselemään valtion viisautta ja opetusmini- steriön järkevyyttä – arvostelemaan tutkinnonuudistusta – se joutui heti abtaalle. (Talvella 1980)

Korkeakouluissa on säännösten määrä tutkinnonuudistuk- sen myötä moninkertaistunut ja samalla opiskelu ahdistunut. Tässä pykäläviidakossa opitaan sääntöyhteiskunnan alamai- siksi. (Syksyllä 1981)

Yhteiskunta säilyy elävänä ja kehittyvänä vain niin kauan kuin vaihtoehtoinen toiminta on mahdollinen. (1983)

Rovaniemi Design Weekin poimintoja

19.4.2010

Mikä kestää? Muotoilu haastettu 2010 -keskusteluseminaari

Klo 9.30–16.00 | Yliopiston Esko ja Asko -sali

20.4.2010

Muotoilu- ja tuotekehityslaboratorioiden avoimet ovet

Lapin yliopisto ja Rovaniemen ammattikorkeakoulu

21.4.2010

Creative Lapland Seminar

Klo 9–17 | Hotel Santa Claus (Korkalonkatu 29)

Ennakkoilmoittautumiset: www.creativelapland.com

Rovaniemi Design Week & Design 96300 -klubi

Klo 18.00 | Kahvila Kauppayhtiö (Valtakatu 24)

23.4.2010

Weird & Wired Workshop: Interaktiivisia multimediasovelluksia

Klo 17.00–20.00 | Ounasvaaran hiihtokeskus

24.4.2010

Design 96300 -muotinäytös: Northern Lights

Klo 16.00 ja 18.00 | Lapin yliopiston harjoittelukoulu (Pohjolankatu 23)

Radio Säteilyn 10-vuotisjuhlaa

Klo 21.00 | Tivoli (Valtakatu 19)

Koko viikon

Designmyymälä | Sampokeskus

Design 96300 -näyttelyt | Yliopiston galleriat | Santa Sport (Hiihtomajantie 2)

Hyvinvoiva Lapin yliopisto -keskusteluluentosarja

14.4.2010 | klo 10–11 | Eelin sali (Is 19)

Muutos yliopistoissa ja työhyvinvointi

Professori Antti Syväjärvi alustaa.

18.5.2010 | klo 14–15 | Eelin sali (Is 19)

Työn mielekkyys yliopistossa

Dekaani, professori Juha Perttula alustaa.

Lisää ajankohtaisia
tapahtumia
nettisivuillamme:

www.ulapland.fi/tapahtumat

UNIVERSITY OF LAPLAND
LAPIN YLIOPISTO

PL 122 • 96101 ROVANIEMI

Sopimus 881414

LAPISTA

Ajattele – jos uskallat

Filosofi Toivo Salosen
60-vuotisjuhlakirja
Seppo I. Sotasaari (toim.)

Tänään töissä

Sosiologisia näkökulmia työhön
Merja Kinnunen, Janne Autto (toim.)

Seikkailen elämyksiä

Elämyksen käsitehistoriaa
ja käytäntöä
toim. Timo Latomaa ja
Seppo J. A. Karppinen

Kotia paikantamassa

toim. Anni Vilko, Asko Suikkanen,
Johanna Järvinen-Tassopoulos

Pottuvoita ja banaanipuita

Mikrohistoriaa pohjoisesta
toim. Päivi Rantala ja Veera
Kinnunen

Yhteisöllinen taidekasvatus

Performatiivisesti pohjoisen
sosiokulttuurisissa ympäristöissä
Mirja Hiltunen

Kuvakulmia 2

Kirjoituksia kuvista, taiteellisista
tuotannoista ja visuaalisista viesteistä
toim. Riitta Brusila ja Mari Mäkiranta

Pukutaikaa

Pohjoisia puheenvuoroja
ja pukeutumiskuvia
elämys-, tanssi-, elokuva-
ja teatteripuvuista
Marjatta Rastas-Heikkilä (toim.)

Andreas Alariesto - Storyteller from Lapland

T. Hautala-Hirvioja, S. Ylimartimo,
R. Kuusikko (eds.)

Tasavallan presidentin ulko- ja turvallisuuspoliittinen päätösvalta Suomen valtiosäännössä

Maarit Niskanen

Haureuden harjoittajista ihmiskaupan uhreihin

Prostituution, parituksen ja
ihmiskaupan oikeudellinen
sääntely
Minna Kimpimäki

LUP

LAPLAND UNIVERSITY PRESS
LAPIN YLIOPISTOKUSTANNUS

www.ulapland.fi/lup

Tiede- ja taidekirjakauppa Tila | PL 8123 | 96101 Rovaniemi
puh. 040 821 4242 | julkaisu@ulapland.fi